

2006 rugsėjo 28
Nr. 18

Lietuvos
 Katalikų
 Bažnyčios
 informacijos
 centro
 leidinys

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Šiame numeryje:

Popiežius

Benediktas XVI TIKĖJIMAS, PROTAS IR UNIVERSITETAS. PRISIMINIMAI IR APMASTYMAI	2
Popiežiaus Benedikto XVI žodžiai per Viešpaties angelo malda 2006 m. rugsėjo 17 d. Castelgandolfe	5
Popiežius Benediktas XVI dar kartą išreiškė pagarbą islamo religijai	5
2006 m. rugsėjo 16 d. Valstybės sekretoriaus kardinolo Tarcisio Bertone pareiškimas dėl musulmonų reakcijos į popiežiaus Benedikto XVI kalbą	6
Homilija per šv. Mišias, aukotas Miuncheno <i>Neue Messe</i> ekspozicijų teritorijoje po atviru dangumi	6
Homilija per Vakarinės liturgiją Miuncheno katedroje	8

Bažnyčia Lietuvoje

Lietuvos Vyskupų Konferencijos dekretas dėl pasauliečių skyrimo teisėjais bažnytiniuose tribunoluose	10
Šiluvos atlaidai	10
Kryžių kalne pastatytas popiežiaus palaimintas kryžius	10
Grupių ryšiams tarp Lietuvos ir Lenkijos vyskupų konferencijų susitikimas Kauno arkivyskupijoje	16

Homilijos

SVARBIAUSIAS PAŠAUKIMAS 28 eilinis sekmadienis (B)	20
VERTYBIŲ PERKAINOJIMAS 29 eilinis sekmadienis (B)	21

Bažnyčia pasaulyje

Popiežius Benediktas XVI Bavarijoje	22
-------------------------------------	----

Tikėjimas, protas ir universitetas. Prisiminimai ir apmąstymai

Popiežiaus Benedikto XVI paskaita, skaityta per susitikimą su mokslo atstovais Regensburgo universiteto Didžiojoje auloje 2006 m. rugsėjo 12 d.

Eminencijos, Magnificencijos, Ekscelencijos,
gerbiami Ponai ir Ponios!

Dar kartą pabūti universitete ir turėti galimybę vėl skaityti paskaitą man yra jaudinantis akimirksnis. Mintimis grįžtu į tuos metus, kai po puikaus laikotarpio Freisingo aukštojoje mokykloje Bonos universitete pradėjau savo akademinę dėstytojo veiklą. Tai buvo 1959-aisiais, dar senųjų universitetų su ordinariniais profesoriais laikais. Katedros tada neturėdavo nei asistentų, nei mašininkų, bet užtat profesoriai su studentais, ir pirmiausia tarpusavyje, bendraudavo labai tiesiogiai. Dėstytojų patalpose būdavo susitinkama prieš ir po paskaitų. Labai gyvi buvo ryšiai su istorikais, filosofais, filologais ir, žinoma, tarp abiejų Teologijos fakultetų. Kiekvieną semestrą vykdavo vadinamoji Akademinei diena (*Dies academicus*), kai visų fakultetų profesoriai prisistatydavo viso universiteto studentams ir taip tapdavo galimas *universitas* išgyvenimas, į kurį jūs, Magnificencija, irgi kaip tik atkreipėte dėmesį, – patyrimas, kad, nepaisant visų specializacijų, kartais paverčiančių mus nebyliais vienas kito atžvilgiu, mes vis dėlto sudarome visumą bei darbuojamės vieno proto su visais jo matmenimis visumoje ir todėl bendruomeniškai atsakome už teisingą proto taikymą, – ir tai būdavo įmanoma patirti. Universitetas labai didžiavosi savo abiem Teologijos fakultetais. Buvo aišku, kad ir jie, ieškodami tikėjimo protingumo, atlieka darbą, neatsiejamą nuo *universitas scientiarum* visumos, net jei ir ne visi galėjo dalytis tikėjimu, kurį teologai stengėsi susieti su bendruoju protu. Šios vidinės proto kosmoso vienybės nesutrikdė nė žinia, jog vienas iš kolegų pareiškęs, kad mūsų universitete yra kai kas keista: du fakultetai, užsiiminėjantys tuo, ko nėra, – Dievu. Tai, kad net ir tokio radikalaus skeptiškumo akivaizdoje yra būtina ir protinga protu klausti, kas yra Dievas, bei daryti tai krikščioniškojo tikėjimo tradicijos aplinkoje, universiteto visumoje buvo neginčytina.

Visa tai prisiminiau neseniai skaitydamas Miunsterio profesoriaus Theodore Khoury išleistą dialogo apie krikščionybę ir islamą bei abiejų tiesą, vesto išsimokslinusio Bizantijos imperatoriaus Manuelio II Paleologo veikiausiai 1391 m. žiemos stovykloje netoli Ankaros su vienu išsilavinusiu persų, fragmentą. Konstantinopolio apgulos metu, tarp 1394 ir 1402 m., imperatorius dialogą, matyt, užrašė; tada pasidaro aišku, kodėl jo paties samprotavimai perteikti daug išsamiau

negu jo pokalbio partnerio perso. Dialogas aprėpia visą Biblijoje ir Korane nusakytą tikėjimo sandaros sritį ir daugiausia sukasi apie Dievo ir žmogaus paveikslą, neišvengiamai vis grįždamas prie vadinamųjų „trijų įstatymų“, arba „trijų gyvenimo taisyklių“, – Senojo Testamento, Naujojo Testamento ir Korano santykio. Dabar, šioje paskaitoje, to neapartinėsiu, tiktai paliesiu viso dialogo struktūroje veikiau marginalinį dalyką, kuris tikėjimo ir proto temos kontekste patraukė mano dėmesį ir tapo mano svarstymų šia tema išeities tašku.

Profesoriaus Khoury išleistame septintajame pokalbyje (*διάλεξις* – ginčas) imperatorius pradeda kalbą apie džihadą, šventąjį karą. Imperatorius neabejotinai žinojo, kad 2, 256 suroje parašyta: tikėjimo dalykuose – jokios prievartos; tai viena ankstyvųjų surų, kilusi, pasak žinovų, iš to laikotarpio, kai pats Mahometas dar buvo bejėgis ir grėsmės šešėlyje. Tačiau imperatorius, savaimė suprantama, žinojo ir Korane užrašytus – vėliau atsiradusius – nuostatus apie šventąjį karą. Nesileisdamas į smulkmenas, susijusias su skirtingu „Rašto turėtojų“ ir „netikinčiųjų“ traktavimu, jis stebėtinai aštriai kreipiasi į pašnekovą taikydamas jam esminį klausimą, koks yra religijos ir prievartos apskritai santykis. Jis tiesiog sako: „Parodyk, ką nauja atnešė Mahometas, ir atrasi tik bloga ir nežmoniška, kaip kad tai, jog jis savo skelbtą tikėjimą nurodė skleisti kalaviju“. Šitaip kirtęs, imperatorius tada išsamiai pagrindžia, kodėl tikėjimą skleisti prievarta priešinga protui. Tai prieštarauja Dievo esmei ir sielos esmei. „Dievui nepatinka kraujas, – sako jis, – o elgtis neprotingai, ne *συνλόγω*, priešinga Dievo esmei. Tikėjimas yra ne kūno, bet sielos vaisius. Tad tam, kas nori ką nors atvesti į tikėjimą, reikia mokėti tinkamai kalbėti ir teisingai mąstyti, o ne smurtauti ir grasinti... Norinčiam įtikinti protingą sielą nereikia stiprios rankos, mušimo įrankio ar dar kokios nors priemonės, kuria kam nors būtų galima grasinti mirtimi...“

Svarbiausias sakinyš šioje argumentacijoje prieš atvertimą prievarta yra šis: elgtis neprotingai priešinga Dievo esmei. Leidėjas Theodore Khoury čia pakomentuoja: imperatoriui, graikų filosofijos įtakoje išaugusiam bizantiečiui šis sakinyš akivaizdus. Tuo tarpu musulmonų mokyme Dievas absoliučiai transcendentinis. Jo valios nesaisto jokia kategorija, įskaitant racionalumą. Khoury čia pacituoja vieną žinomo prancūzų islamologo R. Arnaldezio darbą, kuriame šis atkreipia dėmesį, jog Ibn Haznas net pareiškia, kad Dievo nevaržas net jo paties žodis ir kad jo niekas neįpareigojās apreikšti tiesą. Jei jis panorėtų, žmogus turėtų praktikuoti ir stambeldystę.

Čia prieiname Dievo sampratai ir konkrečiam religijos įgyvendinimui svarbią kryžkelę, ir tai šiandien meta mums tiesioginį iššūkį. Ar tik graikiška tikėti, jog elgtis priešingai protui priešinga Dievo esmei, ar tai galioja visada ir apskritai? Manau, kad šioje vietoje aikštėn

iškyla gili darna tarp to, kas geriausia prasme yra graikiška, ir Biblija besiremiančio tikėjimo į Dievą. Modifikuodamas pirmąją Pradžios knygos eilutę, apskritai pirmąją Šventojo Rašto eilutę, Jonas pradeda savo Evangeliją žodžiais: Pradžioje buvo *Logos*. Būtent tokį žodį vartoja imperatorius: Dievas elgiasi *συνλόγω*, su *logos*. *Logos* yra protas ir kartu žodis – protas, kuris yra kūrybingas ir gali save perteikti, bet būtent kaip protą. Jonas mums šitaip padovanojo baigiamąjį biblinės Dievo sąvokos žodį, kuriame savo tikslą pasiekia ir kuriuo apibendrinami visi neretai varginantys bei vingiuoti biblinio tikėjimo keliai. Pradžioje buvo *Logos*, ir *Logos* yra Dievas – taip mums sako evangelistas. Biblinės žinios ir graikiškojo mąstymo susitikimas nebuvo atsitiktinis. Pauliaus, pamačiusio, jog keliai į Aziją uždaryti, ir sapne išvydusio makedonietį, kuris malda: atei padėti (*Apd* 16, 6–10), regėjimą galima laikyti vidinės būtinybės bibliniam tikėjimui ir graikų tyrinėjimui suartėti iškristalizavimu.

Toks artėjimas vienas prie kito ir taip vyko seniai. Jau iš degančio krūmo apreikštu slėpiningu Dievo vardu, kuriuo šis Dievas išskiriamas iš dievų, turinčių daug vardų, ir apibūdinamas kaip tiesiog „Aš esu“, kaip būtis, mitas atmetamas būdu, giminingu Sokrato mėginimui įveikti ir pranokti mitą. Prie degančio krūmo prasidėjęs procesas Senajame Testamente naujos brandos įgauna per Tremtį, kai krašto ir kulto netekęs Izraelio Dievas paskelbia esąs dangaus ir žemės Dievas ir prisistato paprasta, žodžius iš degančio krūmo pratęsiančia formule: „Aš esu“. Šį naują Dievo pažinimą lydi savotiška apšvieta, drastiškai besireiškianti dievų, kurie padaryti žmonių rankomis, pajuoka (plg. *Ps* 115). Helenizmo epochoje, nepaisant helenistinių valdovų, troškusių priversti prisitaikyti prie graikiškos gyvensenos bei jos dievų kulto, griežto priešiško, biblinis tikėjimas taip iš vidaus artėjo prie to, kas graikiškajame mąstyme geriausia, kol galiausiai įvyko abipusis sąlytis, ypač ryškus vėlyvojoje išminties literatūroje. Šiandien žinome, kad Aleksandrijoje atsiradęs Senojo Testamento vertimas į graikų kalbą – Septuaginta yra daugiau negu vien hebrajiško teksto išvertimas (galbūt net ne itin teigiamai įvertintinas), būtent tai yra savarankiškas tekstinis liudijimas ir svarbus savitas Apreiškimo istorijos žingsnis, kai šis susitikimas buvo įgyvendintas būdu, turėjusiu lemiamą reikšmę krikščionybei atsirasti ir paplisti. Iš esmės tai tikėjimo ir proto, teisingos apšvietos ir religijos susitikimas. Manuelis II, remdamasis ir vidine krikščioniškojo tikėjimo esme, ir to, kas graikiška, esme, iš tikro galėjo pasakyti: elgtis ne „su *logos*“ priešinga Dievo esmei.

Sąžiningumo dėlei reikia pasakyti, kad vėlyvaisiais Viduramžiais teologijoje radosi tendencijų šią to, kas graikiška ir krikščioniška, sintezę susprogdinti. Priešingai vadinamajam augustiniškajam bei tomiškajam intelektualizmui Dunsas Skotas duoda pradžią voliuntarizmui, kurio tolesnė plėtotė galiausiai atvedė prie

teiginio, kad iš to, kas yra Dievas, mes tepažištame jo *voluntas ordinata*.

Už jos ribų egzistuojanti Dievo laisvė, kurios galia jis būtų galėjęs padaryti ir tai, kas priešinga viskam, ką jis yra padaręs. Čia išryškėja pozicija, galinti priartinti prie tos, kurios laikosi Ibn Haznas, ir atvesti prie savivališko Dievo, nesaistomo nei tiesos, nei gėrio, paveiklo. Dievo transcendencija ir kitoniškumas taip iškeliami, kad nė mūsų protas, mūsų gebėjimas suvokti tiesą ir gėrį nebeatspindi Dievo, kurio beribės galimybės, slypinčios už jo faktinio sprendimo, lieka mums amžinai neprieinamos ir paslėptos. Tuo tarpu bažnytinis tikėjimas visada tvirtai laikėsi požiūrio, kad tarp Dievo ir mūsų, tarp jo amžinosios kuriančiosios Dvasios ir mūsų sukurtojo proto egzistuoja reali analogija, nepanašumams, pasak 1215 m. Laterano Susirinkimo, tiesa, visada esant didesniems negu panašumams, tačiau analogijai ir jos kalbai dėl to nenustojant galioti. Dievas netaps dieviškesnis dėl to, kad nukelsime jį į gryną ir neižvelgiamą voliuntarizmą, tikrai dieviškas Dievas yra Dievas, pasirodęs kaip *Logos* ir kaip meilės kupinas *Logos* daręs darbus mūsų labui. Žinoma, meilė, Pauliaus teigimu, „pranoksta“ pažinimą ir todėl pajėgia suvokti daugiau negu grynas mąstymas (plg. *Ef* 3, 19), tačiau ji išlieka Dievo-*Logos* meilė ir todėl krikščioniškasis garbinimas yra, vėlgi pasak Pauliaus, *λογική λατρεία* – garbinimas, derantis su amžinuoju Žodžiu ir mūsų protu (plg. *Rom* 12, 1).

Toks čia nužymėtas biblinio tikėjimo ir graikų filosofinio tyrinėjimo artėjimas vienas prie kito yra ne tik religijos istorijai, bet ir pasaulio istorijai esmingai svarbus ir šiandien mus įpareigojantis vyksmas. Pažvelgus į šį susitikimą, nestebėtina, kad krikščionybė, kilusi iš Rytų ir gavusi ten svarbių impulsų, savo istoriškai lemtingą pavidalą vis dėlto įgijo Europoje. Galime pasakyti ir priešingai: šis susitikimas, prie kurio dar prisijungia Romos paveldas, sukūrė Europą ir išlieka pagrindas to, ką pagrįstai galima vadinti Europa.

Tezei, kad kritiškai išgrynintas graikiškasis paveldas esmingai susijęs su krikščioniškuoju tikėjimu, priešpriešinamas krikščionybės dehelenizacijos paveldas, nuo Naujųjų laikų pradžios vis daugiau įsivyraujantis teologinėje diskusijoje. Pažvelgus atidžiau, išžiūrėti galima tris dehelenizacijos programos bangas, nors jos viena su kita susijusios, jų motyvai ir tikslai aiškiai skiriasi.

Dehelenizacija atrodo pirmiausiai susijusi su XVI a. Reformacija. Reformatoriai, turėdami prieš akis teologijos mokyklinę tradiciją, tarėsi matą visiškai filosofija paremtą tikėjimo sistemą, taip sakant, tikėjimo palenkimą svetimam, iš jo nekylančiam mąstymui. Tikėjimas atrodė nebe kaip gyvas istorinis žodis, bet įkurdintas filosofinėje sistemoje. Tuo tarpu *sola Scriptura* principu ieškoma tikėjimo gryno pradinio pavidalo,

pirmapradiškai glūdinčio bibliiniame žodyje. Metafizika rodosi kaip iš kitur primesta duotybė, iš kurios tikėjimą būtina išvaduoti, kad jis vėl galėtų būti pats savimi. Kantas, paskelbdamas, jog jis turėjęs pašalinti mąstymą, kad galėtų padaryti vietos tikėjimui, šia programa rėmėsi taip radikaliai, kaip nenumatė reformatoriai. Tikėjimą jis įtvirtino išskirtinai praktinio proto srityje, atimdamas iš jo galimybę artintis prie tikrovės visumos.

Liberalioji XIX ir XX a. teologija sukėlė antrą dehelenizacijos bangą, kurios iškilus atstovas yra Adolfas von Harnackas. Mano studijų dienomis, taip pat mano akademinės veiklos pirmaisiais metais ši programa stipriai reikėsi ir katalikų teologijoje. Išėitęs tašku tam tarnavo paskališkoji perskyra tarp filosofų Dievo ir Abraomo, Izaoko bei Jokūbo Dievo. Savo inauguracinėje paskaitoje 1959 m. Bonoje mėginau tai svarstyti ir čia nenorėčiau visko iš naujo kartoti. Bet pageidaučiau bent keliais žodžiais iškelti aikštėn, kokiomis naujybėmis ši antroji dehelenizacijos banga skyrėsi nuo pirmosios. Esminė Harnacko mintis yra grįžimas prie paprasto žmogaus Jėzaus ir jo paprastos žinios, pirmesnės už bet kurias teologizacijas bei helenizacijas: ši paprasta žinia esanti tikroji žmonijos religinės raidos viršūnė. Jėzus atmetęs kultą moralės naudai. Jis galiausiai vaizduojamas kaip humaniškos moralinės žinios tėvas. Sykiu Harnackui iš esmės rūpi iš naujo sutaikinti krikščionybę su šiuolaikiniu protu, išlaisvinant ją iš tokių tariamai filosofinių ir teologinių elementų kaip tikėjimas Kristaus dieviškumu ir Dievo trejybės kumu. Todėl istorinį-kritinį Naujojo Testamento aiškinimą, jo akimis, teologiją jis vėl įtraukia į universiteto kosmosą: teologija Harnackui yra iš esmės istorinė ir todėl griežtai mokslinė. Tai, ką ji kritiškai ieškodama atranda apie Jėzų, yra, taip sakant, praktinio proto išraiška ir dėl to visiškai priimtina universiteto visumoje. Visa tai remiasi Naujiesiems laikams būdingu proto sąvęs apribojimu, klasikiniu pavidalu išreikštu Kanto „Kritikose“ ir vėliau dar labiau radikalizuotu gamtamokslinio mąstymo. Šiuolaikinės mokslo sampratos pagrindas, glaustai kalbant, remiasi techninės sėkmės patvirtinta platonizmo (kartezianizmo) ir empirizmo sinteze. Viena vertus, kaip prielaida tariama matematinė materijos struktūra, taip sakant, jos vidinis racionalumas, leidžiantis suprasti ir naudoti jos veikiančiąją formą: ši pagrindinė prielaida yra, taip sakant, platoniskasis šiuolaikinės gamtos sampratos elementas. Kita vertus, kalbama apie gamtos panaudojamumą mūsų tikslams, kur tik galimybė verifikuoti arba falsifikuoti eksperimentu duoda lemiamą tikrumą. Pabrėžiamas gali būti labiau vienas arba kitas iš šių dviejų polių. Toks griežtai pozityvistinis mąstytojas kaip J. Monod apibūdino save kaip įsitikinusį platoniką.

Mūsų klausimui tai duoda dvi esmingai svarbias pagrindines gaires. Apie mokslškumą leidžia kalbėti tik iš matematikos ir empirijos sąveikos kylanti tikrumo

forma. Kas nori būti mokslas, turįs šiam kriterijui paklusti. Todėl prie tokio mokslškumo kanono ėmė artėti ir tokie su žmogumi susiję mokslai kaip istorija, psichologija, sociologija, filosofija. Mūsų svarstymams svarbu dar ir tai, kad šis metodas, kaip toks, šalina Dievo klausimą, įvardydamas jį kaip nemokslinį arba ikimokslinį. Bet tada sutrumpinamas mokslo ir proto spindulys, o tai turėtų kelti abejonių.

Prie to dar grįšiu. Tuo tarpu galime konstatuoti, jog, mėginant teologiją išlaikyti „mokslšką“ vadovaujantis tokiu požiūriu, iš krikščionybės belieka vargas fragmentas. Negana to: jei vien šitai yra visas mokslas, tai tada žmogus susiaurina pats save. Juk tada tikrieji žmogaus klausimai „iš kur ir kur link“, religijos ir etoso klausimai nebegali rasti vietos bendrojo, taip suprantamu „mokslškumu“ nusakomo proto erdvėje ir turi būti perkelti į tai, kas subjektyvu. Subjektas pats, pasiremdamas savo patyrimu, sprendžia, kas jam religiniu požiūriu priimtina, ir vienintele etine instancija galiausiai tampa subjektyvi „sąžinė“. Bet tada etosas ir religija praranda savo bendruomenę telkiančiąją jėgą ir tampa asmeninės nuožiūros dalyku. Tokia būklė žmonijai pavojinga: tą rodo mums gresiančios proto ir religijos negalios, kurių neišvengiama, jei protas susiaurinamas taip, kad jam religijos ir etoso klausimai nebepriklauso. Mėginti konstruoti etiką remiantis evoliucijos ar psichologijos ir sociologijos taisyklėmis tiesiog nepakanka.

Prieš pateikdamas išvadas, prie kurių visu tuo noriu prieiti, norėčiau dar glaustai užsiminti apie dabar sklindančią trečią dehelenizacijos bangą. Kultūrų pliuralizmo akivaizdoje šiandien mėgstama teigti, jog ankstyvosios Bažnyčios sintezė su graikiškąja kultūra tebuvo pirmasis to, kas krikščioniška, įkultūrinimas, kuris neturėtų saistyti kitų kultūrų. Jos turėtų turėti teisę grįžti prie pirmesnės už įkultūrinimą paprastos Naujojo Testamento žinios ir ją kaskart iš naujo įkultūrinti savo erdvėse. Tokia tezė ne tik klaidinga, bet dar ir supaprastinta bei netiksli. Mat Naujasis Testamentas parašytas graikiškai ir jame pačiame glūdi sąlyčio su graikiškąja dvasia vaisiai, subrendę ankstyvesnėje Senojo Testamento raidoje. Žinoma, ankstyvosios Bažnyčios tapsmo procese yra sluoksnių, kurių nebūtina įtraukti į visas kultūras. Tačiau pagrindiniai sprendimai dėl tikėjimo ryšio su žmogaus proto ieškojimais priklauso būtent pačiam tikėjimui ir yra jo plėtotė, atitinkanti jo paties prigimtį.

Taip priartėjau prie pabaigos. Ką tik bendrais bruožais pateikta šiuolaikinio proto savikritika jokiū būdu neapima požiūrio, jog būtina grįžti į laikus iki Apšvietos ir atsiveikinti su modernybės įžvalgomis. Šiuolaikiškosios dvasios raidos didingumą pripažįstame be išlygų: visi esame dėkingi už dideles žmogui suteiktas galimybes ir mums dovanotą žmogiškumo pažangą. Mokslškumo etosas – kaip Jūs, Magnificencija, užsiminėte –

apskritai yra troškimas paklusti tiesai ir, kaip toks, pamatinės laikysenos, priklausančios esminiams krikščionybės apsisprendimams, apraiška. Galvoje turimas ne atšaukimas, ne negatyvi kritika, bet mūsų proto sąvokos bei taikymo išplėtimas. Juk, nepaisant viso džiaugsmo dėl naujų galimybių, visur matyti ir iš šių galimybių kylančios grėsmės, verčiančios mus klausyti, kaip jas suvaldysime. Tai galėsime padaryti tik tada, kai protas ir tikėjimas naujaip atras vienas kitą; kai įveiksime savo pačių prisiimtą proto apribojimą tuo, ką galima falsifikuoti eksperimentu, ir atversime protui visą jo platybę. Šia prasme teologija yra universiteto ir jo plataus mokslų dialogo dalis ne tik kaip istorinė ir humanitarinė disciplina, bet ir kaip tikroji teologija, kaip tikėjimo racionalumo klausimas.

Tik tada gebėsime plėtoti autentišką kultūrų ir religijų dialogą, kurio mums taip reikia. Vakarų pasaulyje daug kur įsitvirtinusi nuomonė, jog visuotiniai tėra pozityvistinis protas ir jam būdingi filosofijos pavidalai. Tačiau būtent šis to, kas dieviška, pašalinimas iš proto visuotinumą giliai religingų pasaulio kultūrų laikomas jų giliausių įsitikinimų pažeidimu. Protas, kurčias tam, kas dieviška, bei išstumiantis religiją į subkultūrų sritį, nepajėgus plėtoti kultūrų dialogo. Kita vertus, pačiame šiuolaikiniame gamtamoksliniame prote, kuriam būdingas platoniskasis elementas, glūdi, kaip mėginau parodyti, klausimas, kreipiantis už jo ribų bei jo metodinių galimybių. Jis pats turi pripažinti racionalią materijos struktūrą ir atitikimą tarp mūsų dvasios ir gamtoje viešpatuojančių racionalių struktūrų tiesiog kaip duotybę, kuria remiasi jo metodinis kelias. Bet klausimas, kodėl taip yra, vis dėlto išlieka ir gamtamoksliui turi būti perduotas kitiems mąstymo būdams bei plotmėms – filosofijai ir teologijai. Filosofijai ir kitokiu būdu teologijai įsiklausymas į žmonijos religinių tradicijų, ypač krikščioniškojo tikėjimo, didžiąsias patirtis bei išvalgas yra pažinimo šaltinis, kuriam užsisklęsti reikėtų neleistinai susiaurinti savo klausą bei atsaką. Čia į galvą man ateina Sokrato žodžiai Faidonui: būtų visiškai suprantama, jei kas nors iš pasipiktinimo, jog buvo pasakyta tiek daug klaidinga, visą likusį gyvenimą nekęstų ir niekintų bet kokias kalbas apie būtį. Tačiau taip jis prarastų tiesą apie tai, kas yra, ir patirtų labai didelę žalą. Vakarams jau nuo seno kelia pavojų antipatija jų racionalumą grindžiantiems klausimams ir dėl to jie gali patirti didelę žalą. Ne atsakyti proto didybės, bet drąsiai atsiverti jo platybei – štai programa, su kuria į dabarties disputą įžengia bibliniam tikėjimui išipareigojusi teologija. „Elgtis neprotingai, ne su *logos*, priešinga Dievo esmei“, – remdamasis savo krikščioniškuoju Dievo paveikslu sakė Manuelis II savo pašnekovui persui. Į šį didį *logos*, į šią proto platybę kviečiame savo pašnekovus, dalyvaujančius kultūrų dialoge. Nuolat tai iš naujo atrasti yra didi universiteto užduotis.

Atsiliepiant į musulmonų reakciją dėl popiežiaus Benedikto XVI kalbos Regensburgo universitete

Popiežiaus Benedikto XVI žodžiai per Viešpaties angelo maldą 2006 m. rugsėjo 17 d. Castelgandolfe

Brangūs Broliai ir Seserys!

Prieš kelias dienas įvykusi mano apaštališkoji kelionė į Bavariją buvo gilus dvasinis išgyvenimas, apėmęs ir asmeninius prisiminimus, susijusius su man gerai pažįstamomis vietomis, ir pastoracines iniciatyvas veiksmingesnio Evangelijos skelbimo mūsų dienomis labui. Dėkoju Dievui už leistą man patirti vidinę paguodą ir kartu esu dėkingas visiems, aktyviai prisidėjusiems prie mano pastoracinio apsilankymo sėkmės. Kaip įprasta, daugiau apie tai pasakysiu per bendrąją audienciją artimiausią trečiadienį. Sykiu taip pat norėčiau pridurti, kad labai apgailėstauju dėl reakcijos, kurią sukėlė trumpa mano kalbos Regensburgo universitete ištrauka, palaikyta tikinčių musulmonų jausmų žeidimu. Iš tiesų tai buvo Viduramžių teksto citata, kuri jokia būdu neišreiškia mano asmeninio požiūrio. Valstybės sekretorius vakar šiuo klausimu paskelbta me pareiškime paaikšino autentišką mano žodžių prasmę. Tikiuosi, jog tai padės nuraminti širdis ir išryškinti tikrąją mano kreipimosi, kuris savo visuma buvo ir yra kvietimas vesti atvirą ir nuoširdų dialogą didelės abipusės pagarbos dvasia, reikšmę.

Popiežius Benediktas XVI dar kartą išreiškė pagarbą islamo religijai

Ištrauka iš 2006 m. rugsėjo 20 d. per bendrąją audienciją pasakytos kalbos apie kelionę į Vokietiją

<...> Tą dieną [rugsėjo 12 d., – red.] ypač gražus išgyvenimas man buvo skaityti paskaitą Regensburgo universiteto, kuriame prieš daugelį metų profesoriavau, profesoriams ir studentams. Su džiaugsmu dar kartą susitikau su universiteto pasauliu, ilgą laiką man buvusi dvasine tėvyne. Tema pasirinkau tikėjimo ir proto santykio klausimą. Norėdamas parodyti auditorijai dalyko dramatiškumą ir aktualumą, pacitavau kelis žodžius iš vieno krikščionybės ir islamo XIV a. dialogo, kuriame krikščioniškasis pašnekovas, Bizantijos imperatorius Manuelis II Paleologas mums nesuprantamai aštria forma islamiškajam pašnekovui iškelia religijos ir smurto santykio problemą. Ši citata, deja, galėjo būti neteisingai suprasta. Tačiau įdėmiai mano teksto skaitytojui aišku, kad Viduramžių imperatoriaus šiame dialoge ištartų neigiamų žodžių jokia būdu nenorėjau padaryti savais ir kad jų poleminius turinys tikrai

neatspindi mano asmeninio įsitikinimo. Siekiu visai ko kita: pradėdamas nuo to, ką Manuelis II vėliau labai gražiais žodžiais teigiamai sako apie racionalumą, kuriuo derėtų vadovautis perteikiant tikėjimą, norėjau parodyti, kad tarpusavyje dera ne religija ir smurtas, bet religija ir protas.

Tad mano paskaitos tema – atsiliepiant į universiteto misiją – buvo tikėjimo ir proto santykis: norėjau pakviesti vesti krikščioniškojo tikėjimo dialogą su šiandieniu pasauliu ir visų kultūrų bei religijų dialogą. Tikiuosi, kad įvairiomis savo apsilankymo progomis – pavyzdžiui, Miunchene, kur pabrėžiau, kaip svarbu gerbti tai, kas kitiems šventa, – aiškiai parodžiau savo gilią pagarbą didžiosioms religijoms ir pirmiausiai „vienatinį Dievą“ garbinantiems musulmonams, su kuriais stengiamės „bendromis jėgomis saugoti bei nešti visiems žmonėms socialinį teisingumą, moralines gėrybes, taiką bei laisvę“ (*Nostra aetate*, 3). Taigi tikiuosi, kad mano kalba Regensburgo universitete, nurimus pirmo momento reakcijoms, paskatins ir padrąsins imtis teigiamo ir kartu savikritiško dialogo tiek tarp religijų, tiek tarp šiuolaikinio proto ir krikščionių tikėjimo. <...>

2006 m. rugsėjo 16 d. Valstybės sekretoriaus kardinolo Tarcisio Bertone pareiškimas dėl musulmonų reakcijos į popiežiaus Benedikto XVI kalbą, pasakytą 2006 m. rugsėjo 12 d. Regensburgo universitete

– Popiežiaus pozicija islamo atžvilgiu nedviprasmiškai yra ta, kuri išreiškta Susirinkimo dokumente *Nostra aetate*: „Bažnyčia taip pat su pagarba žvelgia į musulmonus, garbinančius vienatinį Dievą – gyvą ir esantį, gailestingą ir visagalį dangaus bei žemės Kūrėją, kalbėjusį žmonėms. Jie stengiasi visa dvasia paklusti net slaptiems Dievo nuosprendžiams, kaip klausė Abraomas, su kuriuo islamo tikėjimas mielai save sieja. Nors Jėzaus jie ir nepripažįsta Dievu, bet garbina jį kaip pranašą ir gerbia jo motiną mergelę Mariją, o kartais net pamaldžiai jos šaukiasi. Be to, jie laukia teismo dienos, kai Dievas atlygins visiems prikeltiesiems žmonėms. Todėl jie vertina moralų gyvenimą ir garbina Dievą ypač malda, išmalda ir pasninku“ (3).

– Popiežiaus nusistatymas plėtoti dialogą tarp religijų bei tarp kultūrų lygiai toks pat nedviprasmiškas. Per susitikimą su musulmonų bendruomenių atstovais 2005 m. rugpjūčio 20 d. Kelne, Vokietijoje, jis pareiškė, jog krikščionių ir musulmonų dialogas „negali apsiriboti savo nuožiūra pasirinktomis aktualijomis“, pridurdamas: „Praeities pamokos turi padėti mums išvengti tų pačių klaidų kartojimo. Turime ieškoti susitaikinimo kelių ir mokytiis gyventi gerbdami vienas kito tapatybę“.

– Dėl Bizantijos imperatoriaus Manuelio II Paleologo nuomonės, kurią popiežius pacitavo kalbėdamas Re-

gensburgo universitete, tai Šventasis Tėvas visiškai neketino ir neketina pateikti šios nuomonės kaip savos. Jis ją pasinaudojo tik kaip priemone tam tikriems – kaip matyti atidžiai perskaičius visą tekstą – apmąstymams apie religijos ir prievartos apskritai santykį akademiniame kontekste išplėtoti bei užbaigti juos **aiškiai ir radikaliai atmetant prievartos, kad ir iš kieno pusės ji kiltų, religinę motyvaciją**. Čia pravartu priminti tai, ką Benediktas XVI pats neseniai patvirtino savo memorialinėje kalboje Tarpreliginio maldos prašant taikos susitikimo, pradėto jo pirmtako Jono Pauliaus II 1986 m. spalio mėnesį Asyžiuje, 20 metų proga: „...prievartos apraiškos priskirtinos ne religijai, kaip tokiai, bet kultūriniais ribotumams, su kuriais ji išgyvenama bei rutuliojasi laike... Iš tiesų artimas ryšys, esantis tarp santykio su Dievu ir meilės etikos, palidytas visose didžiosiose religinėse tradicijose“.

– Todėl Šventasis Tėvas labai apgailestauja, kad kai kurios jo kalbos ištraukos galėjo pasirodyti ižeidžiančios musulmonų tikinčiųjų jausmus ir buvo interpretuotos būdu, visiškai neatitinkančiu jo intencijų. Juk iš tikrųjų būtent jis dar prieš musulmonų tikinčiųjų religinį pasipiktinimą išpėjo supasaulėjusius Vakarų vengti „paniekos Dievui ir cinizmo, laikančio šventybės pajuoką laisvės teise“.

– Pakartodamas, jog gerbiąs ir vertinąs išpažįstančius islamą, Šventasis Tėvas tikisi, jog tai padės jiems suvokti teisingą jo žodžių prasmę, kad greitai šio nelengvo momento įveikimu būtų sustiprintas „dangaus ir žemės Kūrėjo, kalbėjusio žmonėms“, liudijimas ir bendradarbiavimas siekiant „bendromis jėgomis saugoti bei nešti visiems žmonėms socialinį teisingumą, moralines gėrybes, taiką bei laisvę“ (*Nostra aetate*, 3).

Homilija per šv. Mišias, aukotas Miuncheno *Neue Messe* ekspozicijų teritorijoje po atviru dangumi

2006 m. rugsėjo 10 d.

Mieli Broliai ir Seserys!

Pirmiausiai norėčiau jus visus nuoširdžiai pasveikinti: džiaugiuosi vėl galėdamas būti su jumis, švęsti su jumis Mišias, dar kartą aplankyti pažįstamas vietas, padariusias poveikį mano gyvenimui, formavusias mano mąstymą bei jautimą, vietas, kuriose išmokau tikėti ir gyventi. Tai proga padėkoti visiems mane vedusiems bei lydėjusiems gyviesiems bei mirusiesiems. Dėkoju Dievui už šią gražią tėvynę ir žmones, kurių dėka ji yra man tėvynė.

Ką tik girdėjome tris Bažnyčios liturgijos šiam sekmdieniu atrinktus skaitinius. Visuose trijuose, pabrėžiant daugiau vieną ar kitą pusę, galiausiai vyrauja viena vienintelė tema. Visuose trijuose kalbama apie Dievą kaip tikrovės ir mūsų pačių gyvenimo centrą. „Štai jūsų Dievas“, – sušunka mums pranašas Izaijas pirmajame skaitinyje (35, 4). Jokūbo laiške ir Evangelijoje savaip pasakoma tas pat. Juose norima vesti pas Dievą bei taip pastūmėti mus eiti teisingu gyvenimo keliu. Tačiau su Dievo tema susijusi socialinė tema, mūsų atsakomybės vienam už kitą, už teisingumo ir meilės viešpatavimą pasaulyje tema. Dramatiškai tai išreiškiama skaitinyje, kuriame į mus kreipiasi Jokūbas, artimas Jėzaus giminaitis. Jis kalba bendruomenei, kurioje imama didžiulis tuos, jog joje yra ir turtingų bei kilmingų žmonių, ir kyla dėmesio stokos vargdienų teisėms grėsmė. Jokūbo žodžiuose atsispindi Jėzaus – Dievo, tapusio žmogumi, kuris, nepaisydamas savo dovydiškosios, taigi karališkosios kilmės, tapo paprastuoju tarp paprastųjų, neatsisėdo į jokią sostą, bet galiausiai mirė didžiausiam kryžiaus varge, – paveikslas. Artimo meilė, kuri visų pirmausia yra rūpinimasis teisingumu, – tai tikėjimo ir meilės Dievui matas. Jokūbas vadina ją „karališkuoju įstatymu“ (2, 8). Tai jis užsimena apie Dievo karalystę, Dievo viešpatystę – mėgstamą Jėzaus žodį. Galvoje turima ne kokia nors kada nors ateisianti karalystė, bet tai, kad Dievas turi dabar lemti mūsų gyvenimą bei elgseną. Todėl tardami: „teateinie tavo karalystė“, prašome, meldžiame ne to, kas tolima, ko iš tikrųjų patys net nenorėtume patirti, bet kad Dievo valia lemtų mūsų valią ir taip Dievas viešpatautų pasaulyje; taigi meldžiame, kad pasaulio tvarką lemtų teisė ir meilė. Toks prašymas, žinoma, pirmiausiai krypta į Dievą, tačiau taip pat klebena ir mūsų širdį. Ar to iš tikro trokštame? Ar šia linkme gyvename? „Karališkąjį įstatymą“, Dievo karalystės įstatymą, Jokūbas kartu vadina laisvės įstatymu: jei visi mąsto bei gyvena remdamiesi Dievu, tuomet visi tampame lygūs, tampame laisvi, ir randasi tikrasis broliškumas. Izaijas, pirmajame skaitinyje sakydamas apie Dievą: „Štai jūsų Dievas“, kartu prabyla apie kenčiantųjų išganymą, o Jokūbas, apibūdindamas socialinę tvarką kaip būtina mūsų tikėjimo išraišką, savaime suprantama, byloja apie Dievą, kurio vaikai esame.

Dabar pažvelkime į Evangeliją, joje kalbama apie tai, kaip Jėzus pagydė nebylį. Čia vėl aptinkame tos pačios vienos temos abi puses. Jėzus rodo dėmesį kenčiantiesiems, nustumtiems į visuomenės pakraštį. Jis juos gydo, taip jiems suteikiama galimybė gyventi kartu su kitais ir turėti balsą priimant sprendimus, jie įvesdinami į lygybę bei brolybę. Tai, žinoma, galioja mums visiems: Jėzus mums visiems parodo, kuria linkme turėtų krypti mūsų veikla, mūsų elgesys. Tačiau visam vyksmui būdingas dar ir kitas matmuo, į kurį savo aiškinimuose dėmesį pabrėžtinai atkreipė Bažnyčios tėvai ir kuris labai svarbus tebėra ir mums šiandien. Tėvai kalba apie savo laikų žmones ir savo laikų žmo-

nėms. Bet tai, ką jie sako, naujaip aktualu ir mums. Egzistuoja ne tik fizinis kurtumas, labai atskiriantis žmogų nuo socialinio gyvenimo. Egzistuoja dar viena negalia, kuri kamuoja būtent mus: tapome neprisigirdintys ir Dievo atžvilgiu. Jo tiesiog nebegalime girdėti – mūsų ausys pilnos kitokių dažnių. Tai, kas apie jį sakoma, atrodo ikimoksliška, nebetinka mūsų laikams. Tapę neprisigirdintys ar net kurti Dievo atžvilgiu, prarandame ir gebėjimą su juo kalbėtis ir į jį kreiptis. Bet tada imame stokoti esmingai svarbaus suvokimo. Mūsų vidinėms jauslėms iškyla pavojus sunykti. Netekus tokio suvokimo, apskritai mūsų santykio su tikrove spindulys smarkiai ir pavojingai sumažėja. Mūsų gyvenimo erdvė grėsmingai susiaurėja.

Evangelijoje pasakojama, kad Jėzus įleido savo pirštus į kurčiojo ausis, palietė seilėmis jo liežuvį ir tarė: *efata* – „atsiverk“. Evangelistas šiuo originaliu Jėzaus ištartu aramėjišku žodžiu tiesiogiai įvesdina mus į tą akimirką. Kas ten pasakojama, nepakartojama ir kartu nėra tolima praeitis: Jėzus tą patį naujaip daro šiandien ir nuolatos. Per mūsų krikštą Jėzus mus lygiai taip pat palytėjo ir ištare: *efata* – „atsiverk“, kad padarytų mus gebančius girdėti Dievą ir taip vėl padovanotų galėjimą kalbėtis su Dievu. Tačiau tas vyksmas, Krikšto sakramentas, kaip toks, nėra magiškas. Krikštas atveria naują kelią. Juo esame įvesdinami į besiklausančiųjų ir kalbančiųjų bendrystę – į bendrystę su pačiu Jėzumi, vieninteliu mačiusiu Dievą ir todėl galėjusiu apie jį papasakoti (plg. *Jn* 1, 18): per tikėjimą jis nori padaryti mus savojo Dievo matymo, savojo išiklausymo į Tėvą bei kalbėjimo su juo bendrininkais. Pakrikštytojo kelias turi tapti augimo procesu, įaugant į gyvenimą su Dievu ir išmokstant kitaip žvelgti į žmones bei kūrinių.

Evangelijoje esame kviečiami iš naujo įžiūrėti mūsų gebėjimo suvokti stoką. To trūkumo iš pradžių, kaip tokio, net nejaučiame, nes juk taip primygtinai ir suprantamai siūlosi visa kita; nes juk viskas, atrodo, ir toliau einasi gerai, net ir nebeturint ausų bei akių Dievo atžvilgiu ir gyvenant be jo. Bet ar tikrai jau taip viskas einasi Dievui iškritus iš mūsų gyvenimo, mūsų pasaulio?

Prieš keldamas tolesnius klausimus, norėčiau šį tą papasakoti iš savo susitikimų su pasaulio vyskupais partities. Katalikų Bažnyčia Vokietijoje yra puiki savo socialine veikla, pasirengimu padėti visiems vargstantiems. Per savo *ad limina* apsilankymus vyskupai – pasukutinį kartą iš Afrikos – vis pasakoja man apie Vokietijos katalikų didžiadvasiškumą ir ipareigoja perduoti jų padėką, tai ir norėčiau čia viešai padaryti. Taip pat Baltijos šalių vyskupai, apsilankę prieš mano atostogas, pasakojo, kiek daug Vokietijos katalikai yra padėję jiems atstatant bažnyčias, smarkiai sugriautas per komunistinio valdymo laikotarpį. Tačiau sykiu kartais koks nors Afrikos vyskupas vis pasako: „Kai Vokietijoje pateikiu

socialinius projektus, iškart randu atviras duris. Tačiau atėjęs su evangelizacijos projektu, veikiausiai susiduriu su santūrumu“. Akivaizdu, jog kai kurie laikosi nuomonės, kad socialiniai projektai įgyvendintini kuo skubiausiai, o tai, kas susiję su Dievu ar net su katalikų tikėjimu, veikiausiai yra dalinis ir ne toks svarbus dalykas. Tuo tarpu būtent šių vyskupų patirtis rodo, kad pirmesnė turėtų būti evangelizacija, kad pirma Jėzaus Kristaus Dievas turi būti pažintas, ištikėtas, pamiltas, atversti širdis, idant į priekį judėtų socialiniai dalykai, būtų susitaikinama, kovojama, pavyzdžiui, su tikrosiomis AIDS priežastimis ir ligoniai slaugomi su reikiamu palankumu bei meile. Socialiniai dalykai ir Evangelija tiesiog vienas nuo kito neatskiriami. Kai žmonėms teatnešame žinias, įgūdžius, techninį mokėjimą bei prietaisus, duodame per mažai. Tada smurto technikos gana greitai paima viršų ir aukščiausiu gebėjimu tampa gebėjimas griauti, žudyti, gebėjimas įgyti galią, kuri turinti kada nors atnešti teisę, bet to padaryti neįstengia: taip tikrai nuo susitaikinimo, bendrų pastangų siekti teisingumo ir meilės vis labiau tolstama. Kriterijai, kurių laikydamasi technika turi stoti teisės ir meilės tarnybon, tada prarandami, o juk nuo jų viskas priklauso – kriterijų, kurie nėra vien teorijos, bet apšviečia širdį ir taip teisingu keliu nukreipia intelektą bei veiklą.

Afrikos ir Azijos tautos žavisi Vakarų ir mūsų mokslo techniniais laimėjimais, tačiau baisesi protingumu, visiškai išstumiančiu Dievą iš žmogaus akiračio bei laikantiu tai aukščiausią proto rūšimi, kurią norima įskiepyti ir jų kultūroms. Tikrąją grėsmę savo tapatybei jos įžiūri ne krikščionybėje, bet paniekoje Dievui ir cinizme, kai šventybės pajuoka laikoma laisvės teise ir į aukščiausio kriterijaus rangą iškeliamą tai, kas naudinga būsimiems tyrimo rezultatams. Mieli bičiuliai! Toks cinizmas nėra ta tolerancija ir kultūrinis atvirumas, kurių laukia tautos ir mes visi trokštame. Tolerancija, kuri mums neatidėliotinai būtina, apima pagarbą Dievui – pagarbą tam, kas kitam yra šventa. Bet tokia pagarba kito šventybei savo ruožtu suponuoja, kad ir mes patys išmoktume pagarbos Dievui. Ši pagarba Vakarų pasaulyje gali atgyti tik vėl augant tikėjimui į Dievą, Dievui vėl tampant esančiu čia ir dabar mums ir mumyse.

Savo tikėjimo niekam neprimetame: toks prozelitizmas prieštarauja tam, kas krikščioniška. Ištikėti galima tikrai laisvėje. Tačiau žmogaus laisvės šaukiamės, kad galėtume atsiverti Dievui, jo ieškoti, į jį išsiklausyti. Mes, čia esantys, iš visos širdies prašome Viešpatį vėl pasakyti mums savo *efata*, išgydyti mus nuo kurtumo Dievui, jo veiklai bei jo žodžiui ir padaryti mus reginčius bei girdinčius. Prašome jo padėti mums iš naujo atrasti malda, kuria jis mus kviečia liturgijoje ir kurios abėcėlės išmokė „Tėve mūsų“ maldoje.

Pasauliui reikia Dievo. Mums reikia Dievo. Kokio Dievo? Pirmajame skaitinyje pranašas taria engiamai tau-

tai: „Kerštas ateina“. Galime nesunkiai nuvokti, kaip žmonės tai išsivaizdavo. Bet tada pats pranašas pasako, kas yra tas kerštas, – tai gydantis Dievo gerumas. Galutinį pranašo žodžių paaiškinimą aptinkame tame, kuris už mus numirė ant kryžiaus – Jėzuje, žmogumi tapusiame Dievo Sūnuje, kuris į mus čia taip skvarbiai žvelgia. „Kerštas“ yra kryžius, sakymas „ne“ prievartai, „meilė iki galo“. Būtent tokio Dievo mums reikia.

Nepažeidžiame pagarbos kitoms religijoms bei kultūroms, nepažeidžiame pagarbos jų tikėjimui garsiai ir nedviprasmiškai išpažindami Dievą, prievartai priešpriešinusį savo kančią, blogį ir jo galią apribojantį bei įveikiantį pasigailėjimu. Jo prašome būti tarp mūsų ir padėti mums ištikimai jį liudyti. Amen.

Homilija per Vakarinės liturgiją Miuncheno katedroje

2006 m. rugsėjo 10 d.

Mieli pirmosios Komunijos einantys Vaikai,
mieli Tėvai ir Auklėtojai,
mieli Broliai ir Seserys!

Skaitinys, kurį ką tik girdėjome, paimtas iš paskutinės Naujojo Testamento raštų knygos, vadinamojo Apreiškimo Jonui. Regėtoji dovanojamas žvilgsnis į viršų – į dangų ir į priekį – į ateitį. Tačiau būtent taip jis kalba ir apie žemę bei dabartį, mūsų gyvenimą. Juk visi esame pakeliui į ateitį ir trokštame surasti teisingą kelią – atrasti tikrąjį gyvenimą, nenuklysti į klystkelį, dykumą.

Nenorėtume, kad pabaigoje būtume priversti pripažinti: ėjau netikusi keliu, mano gyvenimas sugadintas ir nenusisekęs. Trokštame džiaugtis gyvenimu; trokštame, kaip kartą sakė Jėzus, apščiai turėti gyvenimo.

Bet išsiklausykime dabar į apreiškimo regėtoją. Ką gi jis mums pasakė ką tik nuskambėjusiame skaitinyje? Jis kalba apie sutaukintą pasaulį. Apie pasaulį, kuriame žmonės „iš visų giminių, genčių, tautų ir kalbų“ vieni su kitais suvienyti bei džiūgauja. Tad klausiamo savęs: kaip tai pasiekti? Koks kelias į tai veda? Pirmutinis ir svarbiausias dalykas yra šis: šie žmonės gyvena su Dievu; jis išskleidė „ant jų savo padangtę“, kaip parašyta skaitinyje. Tada klausiamo: kas yra „Dievo padangtė“? Kur ji yra? Kaip ten patenkame? Regėtojas veikiausiai daro aliuziją į Jono evangelijos pirmąjį skyrių, kur parašyta: *Žodis tapo kūnu ir išskleidė savo padangtę tarp mūsų* (plg. Jn 1, 14). Dievas nėra toli nuo mūsų, kažkur tolimoje visatoje, kur niekas negali nuvykti. Jis išskleidė savo

padangtę šalia mūsų: Jėzuje jis tapo vienu iš mūsų, su kūnu ir krauju, kaip mes. Tai – jo padangtė. Ir įžengdamas į dangų jis neiškeliavo kažkur toli. Jo padangtė, jis pats su savo kūnu kaip vienas iš mūsų lieka su mumis. Galime į jį kreiptis „Tu“, su juo kalbėtis. Jis klausosi mūsų ir, jei esame įdėmūs, išgirstame jo atsakymą.

Taigi Jėzuje Dievas gyvena tarp mūsų. Bet vėlgi: kur tiksliai? Mūsų skaitinyje pateikiami du atsakymai. Kalbama apie sutaikintus žmones, apie tai, kad jų apsiaustai nuplauti Avinėlio krauju tapo balti. Mums tai skamba labai keistai. Užšifruotoje regėtojo kalboje tai nuroda į krikštą. Žodžiais „Avinėlio kraujas“ užsimenama apie Jėzaus meilę, nenutrūkusią iki mirties. Ši dieviška ir kartu žmogiška meilė yra vanduo, į kurį esame panardinami per krikštą, – vanduo, kuriuo jis mus taip augina, padaro švarius, kad tiktume Dievui ir galėtume su juo kartu gyventi. Tačiau krikšto veiksmas tėra pradžia. Kai einame kartu su Jėzumi, tikime ir gyvename su juo, mus liečia jo nuplaunanti ir šviesius padaryti trokštanti meilė. Apsiaustus, kaip girdėjome, išbalino būtent ši meilė. Balti apsiaustai reiškia, kad tikėdami tampame šviesa, nusimetame tai, kas tamsu, melaginga, dvideidiška, apskritai bloga, ir tampame šviesiais, Dievo valią atitinkančiais žmonėmis. Krikšto drabužiu, lygiai kaip ir jūsų pirmosios Komunijos proga dėvimais baltais apdarais, primenama ir pasakoma: gyvenamas su Jėzumi ir tikinčiųjų bendruomenė – Bažnyčia, pats tapk šviesus žmogus, tiesos ir gerumo žmogus – žmogus, švytintis gėriu, paties Dievo gerumu.

Antrąjį atsakymą į klausimą, kur atrasti Jėzų, regėtojas irgi pateikia šifruota kalba. Jis sako, jog Avinėlis žmonių minią iš visų kultūrų ir tautų vedas prie gyvybės vandens šaltinių. Be vandens nėra gyvybės. Žmonės, gyvenę šalia dykumos, tą puikiai suprato. Ir šaltinių vanduo jiems buvo tapęs gyvybės apskritai simboliu. Avinėlis, t. y. Jėzus, veda žmones prie gyvybės vandens šaltinių. Tarp šių šaltinių yra Šventasis Raštas, per kurį mums kalba pats Dievas, nurodantis, kaip teisingai gyventi. Tokių šaltinių yra ir daugiau. Tikrasis šaltinis yra pats Jėzus, kuriame Dievas mums save dovanoja. O tai jis dažniausiai daro per šventąją Komuniją, kurios dėka galime, taip sakant, gerti tiesiai iš gyvybės šaltinio: jis ateina pas mus ir susivienija su kiekvienu iš mūsų. Tą galime matyti: per Eucharistiją, Komunijos sakramentą, atsiranda visas ribas įveikianti ir visas kalbas aprėpianti bendruomenė. Tą matome čia, čia yra vyskupų, atstovaujančių visoms kalboms ir visoms žemės dalims: per Komuniją atsiranda pasaulinė Bažnyčia, kurioje su mumis kalba ir gyvena Dievas. Tad šventąją Komuniją turime priimti kaip susitikimą su Jėzumi, su pačiu Dievu, vedančiu mus prie tikrosios gyvybės šaltinių.

Mieli Tėvai! Norėčiau nuoširdžiai pakviesti jus padėti savo vaikams tikėti bei lydėti juos Komunijos keliu, nesibaigiančiu su pirmąja Komunija, – keliu pas Jėzų

ir su Jėzumi. Prašau, dalyvaukite su savo vaikais sekmadieniniame Eucharistijos šventime. Pamatysite, tai nėra prarastas laikas, tai deramai stiprina šeimą ir suteikia jai šerdį. Kai kartu lankotės pamaldose, gražesnis tampa sekmadienis, gražesnė tampa visa savaitė. Ir prašau, melskitės kartu namie: valgydami, prieš eidami miegoti. Meldimasis suartina mus ne tik su Dievu, bet ir vieną su kitu. Tai ramybės ir džiaugsmo jėga. Gyvenimas šeimoje, dalyvaujant Dievui ir maldoje išgyvenant jo artumą, tampa šventiškesnis ir didingesnis.

Mieli tikybos Mokytojai ir Auklėtojai! Nuoširdžiai jūsų prašau – išlaikykite mokykloje gyvą Dievo klausimą, Dievo, pasirodžiusio mums Jėzuje Kristuje. Žinau, kelti tikėjimo klausimą mūsų pliuralistiniame pasaulyje nelengva. Tačiau neužtenka vaikams bei jaunimui perteikti mokykloje vien žinias ir techninį išmanymą, neišmokant kriterijų, duodančių žinioms bei išmanymui kryptį bei prasmę. Akinkite mokinius klausiti ne tik apie tą ar aną – tai irgi gerai, – bet pirmiausiai apie mūsų gyvenimo „iš kur“ ir „kur link“. Padėkite jiems pažinti, jog visi atsakymai, nepasiekiantys Dievo, nepakankami.

Mieli Sielovadininkai ir visi parapijos Talkininkai! Darykite viską, kad parapija žmonėms taptų vidine tėvyne – didele šeima, kurioje kartu patirtume esą dar didesnėje pasaulinės Bažnyčios šeimoje, kad jie per pamaldas, katechezę ir visais parapijos gyvenimo būdais būtų mokomi žengti tikrojo gyvenimo keliu.

Visos trys mokymosi vietos – šeima, mokykla, parapijos bendruomenė – neatsiejamai susijusios bei padeda mums atrasti giliuosius gyvybės šaltinius, o juk mes, mieli vaikai, mieli tėvai, mieli auklėtojai, visi trokštame apščiui turėti gyvenimo. Amen.

Šiluvos atlidai

Rugsėjo 15-ąją, penktadienį, švenčiant Švč. M. Marijos Sopulingosios liturginę šventę, Šiluvoje baigėsi Šilinių atlidų aštuondienis. Pagrindinė šių metų atlidų maldų intencija – melsta Dievo globos ir Švč. M. Marijos užtarimo Lietuvos šeimoms. Rugsėjo 10 d. Šiluvos bazilikoje naujomis karūnomis, kurias šių metų birželį per Lietuvos vyskupų *ad limina* vizitą Vatikane pašventino popiežius Benediktas XVI, iškilmingai karūnuotas Dievo Motinos paveikslas. Arkivyskupijos dvasininkams ir visiems tikintiesiems arkiv. S. Tamkevičius paskelbė, jog pradedama rengtis 400 metų Marijos apsireiškimo Šiluvoje jubiliejui, kurį švęsime 2008 metais.

Šia proga atlidų išvakarėse Kauno arkivyskupija išleido spalvotą „Šiluvos piligrimo vadovą“, kuris padės piligrimams ne tik susipažinti su išpūdinga šios šventovės istorija, bet ir padės jiems maldoje susitikti su gyvuoju Dievu, vis prisimenant prieš keturis šimtmečius apsireiškusios Dievo Motinos žodžius: „Čia per amžius garbinamas Dievo Sūnus“. Visą atlidų savaitę Šiluvos kultūros namų salėje veikė paroda–pilielinė akcija „Mano šeima“. Per Šilinių atlidų oktavą Šiluvoje meldėsi tūkstančiai piligrimų, kuriems buvo išdalyta per 35 tūkst. komunikantų. Manoma, kad Šiluvoje apsilankė daugiau kaip 100 tūkst. maldininkų. LTV transliuotas sekmadienio pagrindines šv. Mišias ir Dievo Motinos su Kūdikiu paveikslu karūnavimą žiūrėjo apie 120 tūkst. Lietuvos gyventojų. Šiluvoje lankėsi ir drauge meldėsi Lietuvos vyskupai ir ganytojai iš Lenkijos, maldininkams patarnavo ir šv. Mišias koncelebravo dešimtys arkivyskupijos ir kitų vyskupijų kunigų. Šiluvos atliduose kasdien turėjo galimybę dalyvauti ir kartu melstis *Marijos radijo* klausytojai.

Pirmąją Šiluvos atlidų dieną – rugsėjo 8-ąją, penktadienį, buvo meldžiamasi už policijos ir teisėtvarkos darbuotojus, kurių gausus būrys dalyvavo pagrindinėse šv. Mišiose aikštėje priešais baziliką. Eucharistijos liturgijai vadovavo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, koncelebravo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, vyskupas Jonas Boruta SJ, būrys kunigų. Susirinkusiuosius pasveikinęs arkiv. S. Tamkevičius sakė, jog į „motiniškas Marijos rankas atiduodame tuos, kurie rūpinasi, kad Lietuvos žmonės būtų kasmet saugesni“; jis taip pat pakvietė melstis ir už tuos nelaiminguosius, kurie nusikalsta.

Homiliją sakęs kard. A. J. Bačkis ragino pasvarstyti, kuo aktualus Marijos gyvenimas šių dienų žmogui, ir aptarė, ką reiškia kreipinys į Dievo Motiną – „Teisybės paveikslas“. Mūsų dienų pasauliui, kovojančiam dėl tiesos prioritetų, bebaigiančiam ištrinti tiesos ir melo ribą ir nenorinčiam atiduoti Dievo teisingumui, Marija gali būti pavyzdys, nes ji „klusniai ir patikimai pasiryžo skleisti Dievo tiesą“. Kardinolas atkreipė dėmesį, jog už tiesą neretai tenka ir pakentėti, bet „tiesos grožis ir atsiskleidžia kančioje“. Ganytojas ragino sekti Marijos pavyzdžiu nepretenduojant tapti „tiesos matu ar jos savininku“ ir turėti širdies laisvę, suteikiančią pasitikėjimo, kad galime pažinti Dievą ir tai atspindėti savo gyvenimu.

Po šv. Mišių žodį taręs Lietuvos policijos generalinis komisaras Vytautas Grigaravičius padėkojo už maldas ir kvietimą teisėtvarkos darbuotojams sustiprinti savo dvasią bei paprašyti Dievo palaimos kuo geriau atlikti patikėtą misiją. Pamaldų dalyviai prieš pagrindines šv. Mišias klausėsi kun. Oskaro Volskio katechezės turėjo galimybę geriau suvokti atlidų prasmę ir svarbą krikščionio gyvenime.

Vakare šlovinimu ir šv. Mišiomis prasidėjo jaunimo programa. Pasak rengėjų – Kauno arkivyskupijos Jaunimo centro, šiomet švęsti Dievo Motinos gimtadienį ir kartu džiaugtis tuo bendrystėje su bendraamžiais susirinko

Lietuvos Vyskupų Konferencijos

DEKRETAS

Dėl pasauliečių skyrimo teisėjais bažnytiniuose tribunoluose

Nr. 1-248/06

Lietuvos Vyskupų Konferencija 2005 m. sausio 19 d. plenariniame posėdyje priėmė sprendimą pagal Kanonų kodekso kan. 1421 § 2 Lietuvoje įteisinti galimybę pasauliečiams būti teisėjais bažnytiniuose tribunoluose. Šį sprendimą 2005 m. kovo 7 d. patvirtino Šventojo Sosto Vyskupų Kongregacija (Prot. Nr. 899/95). Atsižvelgiant į tai, Lietuvos Vyskupų Konferencija pagal bažnytinės teisės kodekso normas leidžia pasauliečius skirti teisėjais bažnytiniuose tribunoluose.

Vilnius, 2006 m. rugsėjo 14 d.,
Kryžiaus išaukštinimo šventė

Arkivyskupas
Sigitas Tamkevičius
Lietuvos Vyskupų Konferencijos
Pirmininkas

Kryžių kalne pastatytas popiežiaus palaimintas kryžius

Rugsėjo 17 d. Kryžių kalne Vokietijos katalikų solidarumo akcija su Rytų ir Vidurio Europos žmonėmis *Renovabis* pastatė apsilankymo Vokietijoje rugsėjo 9–14 d. metu popiežiaus Benedikto XVI palaimintą kryžių.

„Popiežius Jonas Paulius II 1993 m. rugsėjo 7 d. apsilankė čia, aukojo šv. Mišias, o po to atsiuntė kryžių, kuris stovi mūsų artumoje. Popiežius Benediktas XVI pirmiausiai palaimino kryžių ir *Renovabis* rankomis atnešė čia ir pastatė. Tikimės, kad popiežius Benediktas XVI greitu laiku aplankys ir mūsų brangią tėvynę Lietuvą“, – sakė Šiaulių vyskupas Eugenijus Bartulis Kryžių kalne susirinkusiems žmonėms. Tikintieji džiaugsmingai sutiko kryžių atnešusius *Renovabis* direktorių kunigą Dietgerį Demuthą ir

šios organizacijos referentą Martimą Buschermöhle. Kartu atvyko Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius bei Lietuvos Caritas generalinis direktorius kun. Robertas Grigas. Visi susirinko prie popiežiaus Jono Pauliaus II atsiųsto kryžiaus. Sveikinimo žodį taręs Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius pasidžiaugė *Renovabis* organizacija, be galo daug padėjusia Lietuvos Bažnyčiai. Šis kryžius liks kaip krikščioniškos meilės kitiems kraštams, solidarumo ženklas. „Manau, kad kiekvienas, kuris žvelgs į šį kryžių, prisimins, kad ne tik kiti turi mus mylėti, bet ir mes privalome mokytis mylėti kitus, kurie yra silpni, ko nors stokoja“, – sakė Kauno arkivyskupas.

Iškilmingai ir kartu šventiškai visus nuveikė trupos pamaldos: Šv. Rašto skaitinys, psalmė, *Renovabis* vadovo homilija, visuotiniai maldavimai. Kun. Dietgeris Demuthas trumpai papasakojo *Renovabis* istoriją: organizaciją įsteigti paskatino Rytų Europoje prasidėjusios didžiulės permainos. Sumanymas kilo iš noro padėti tautoms, žmonėms, Bažnyčiai, kentusiai priešpaudą komunistinėje sistemoje. *Renovabis* būstinė įsikūrusi Bavarijoje, Freizingo mieste. Čia studijavo, buvo išventintas vyskupu, profesoriavo dabartinis popiežius Benediktas XVI. Baigdamas viešnagę savo tėviškėje, popiežius aplankė Freizingo miestą, palaimino į Lietuvą numatytą gabenti kryžių. Pasak kun. Dietgerio Demutho, kryžiuje atkartota *Renovabis* emblema, simbolizuojanti Rytų ir Vakarų partnerystę. Šiuo simboliu išreiškiamos dvi Europos dalys: Vakarai ir Rytai, kurios vėl turėtų būti suvienytos. Europa, Jono Pauliaus II žodžiais, vėl turi kvėpuoti abiem plaučiais. „Esame labai laimingi, kad dabar šitą kryžių galime pastatyti ne Vokietijoje, bet viename iš mūsų partnerių kraštų. Nėra taip, kad tikrai mes iš Vakarų kažką duodam Rytams. Jūs apdovanojate mus dalydamiesi savo patirtimi, išgyvenimais, tuo, kaip sunkiais laikais buvo išsaugotas tikėjimas“, – sakė *Renovabis* vadovas.

Po visuotinių maldų, giedant Šiaulių vyskupijos šv. Cecilijos sakralinės muzikos ansamblui, atvežtasis kryžius buvo įkastas. Šiaulių vyskupas teigė, jog tai nepaprastai džiugi diena visai Lietuvai. „*Renovabis* iš tiesų įgyvendina tai, ką pasakė Kristus: „Ką padarėte vienam iš mažiausiųjų brolių, man padarėte“, – sakė ganytojas.

dar daugiau jaunimo negu pernai. Jaunimo centro vadovo pavaduotoja Lina Daugėlaitė sakė, jog iš 500 jaunimo būrio nemažai jaunuolių turėjo aiškius atvykimo motyvus, buvo iš anksto užsidedę aktyviai dalyvauti tiek maldoje, tiek renginiuose. Jaunimas atvyko organizuotai, grupes lydėjo po du vadovus.

Eucharistijos liturgijai bazilikoje vadovavo arkivyskupijos Jaunimo centro vadovas kun. Šarūnas Petrauskas. Jaunuoliams, kai kuriems iš jų dar tik ieškantiems savo tikrojo santykio su Dievu, per pamokslą jis kalbėjo apie būtinybę su jaunatvišku užsispyrimu pradėti skaityti Šventąjį Raštą ir taip „pažinti pasaulį per Dievo išmintį, Šventojo Rašto dovanas“. Suprasdamas jaunimo norą ieškoti neišskiriamų draugysčių, norą mylėti amžinai, kun. Š. Petrauskas kvietė trokšti ir amžinųjų vertybių, savo namų nestatyti ant smėlio ir prašyti Šiluvos Marijos, kad ji vestų arčiau Dievo.

Po šv. Mišių pavakarieniavę jaunuoliai klausėsi roko grupių *Intro, Benas ir Quest* koncerto. Daug kam tą vakarą įsiminė naktinė procesija su Švč. Sakramentu aplink Šiluvą. Po jos jaunuoliai bazilikoje iki išnaktų dalyvavo Sutaikinimo sakramento šventimo liturgijoje, daugelis atliko išpažintį. Pasak kai kurių jaunuolių, tai jiems buvusi pati didžiausia šventė.

Šeštadienį, rugsėjo 9-ąją, nuo pat ryto jaunimas kartu meldėsi ir bendravo grupelėse. Vieni jų žiūrėjo filmą „Dievų miškas“ ir jį aptarė, kiti grojo ir giedojo, vadovaujami Vilniaus kunigų seminarijos auklėtinių, mokėsi bendruomeninių šokių ir šokių giedant, meditavo. Daugelis džiaugėsi pramokėto, kuo galės pasidalyti su savo bendraamžiais parapijose. Rengiant jaunimo programą buvo atsižvelgta į jaunuolių norą pasidalyti su kitais ir savo gebėjimais. Ypač įdomi buvo talentų agapė: čia netrūko linksmo juoko stebint Šiluvos jaunimo parodiją Eurovizijos tema, visiems patiko klieriko ir sesės nuotaikingas šokis, moksleivės žongliravimas kamuoliukais ir vienos dalyvės nupieštas renginio piešinys. Jaunuosius atlaidų dalyvius kareiviška koše vaišino Juozo Vitkaus inžinerinio bataliono kariai. Jaunimo programoje uoliai talkino VDU akademinės sielovados grupės sutelkti savanoriai.

Tą pačią dieną taip pat melstasi už švietimo, mokslo, kultūros, žiniasklaidos darbuotojus. 12 val. Eucharistijos liturgijai vadovavęs Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius nuoširdžiai pasveikino į Šiluvą atvykusius Švietimo ir mokslo ministerijos atstovus, aukštųjų mokyklų rektorius, visus jaunimo ugdytojus. Ganytojas paragino kartu su teikiamomis mokslo žiniomis brandinti moksleivius ir studentus, kad jie taptų atsakingais Lietuvos piliečiais. Jis ypač pasidžiaugė pamaldose dalyvavusiu jaunimu, katalikiškųjų mokyklų atstovais, padėjo Kauno sakralinės muzikos mokyklos chorui (vadovė Nijolė Jautakienė), giedojusiam per šias šv. Mišias, bei jose patarnavusiems Vilniaus kunigų seminarijos auklėtiniams.

Homiliją pasakęs Kauno arkivyskupo augziliaras vyskupas dr. Jonas Ivanauskas kvietė apmąstyti dienos Evangeliją ir Kūdikio Gimimo ženklą. Kaip ir Kūdikiui, kuriam nebuvo vietos užėjoje, žmogaus širdyje taip pat neretai pritrūksta vietos kitam žmogui, nuoširdumui; pritrūksta vietos Dievui. Į Šiluvą atvykstame norėdami pabūti su savimi ir su Dievu. Gimęs Kūdikis – Geroji Naujiena žmogui, „ženklas, kad Dievo pergalė garantuota“. Tačiau, pasak ganytojo, kova su demonu pasaulyje tebevyksta; kovojama, „kad žmogus būtų laikomas Dievo kūrinium, o ne ląstelių sandaupa“. Užbaigdamas homiliją vyskupas nuoširdžiai padaršino Evangelijos žodžiu: „Nebijokite, nes „mums paskelbtas didelis džiaugsmas: Kristus yra <...> tikrasis gyvenimas“. Vakarų šv. Mišios aukotos už universitetų bendruomenes.

Pirmosiomis Švč. M. Marijos Gimimo atlaidų dienomis atvykusieji maldininkai gausiai šventė Sutaikinimo sakramentą, kurį teikė arkivyskupijos

Jonavos dekanato bei Kauno I dekanato kunigai, daugybė žmonių priėmė šv. Komuniją.

Rugsėjo 10-ąją, sekmadienį, Šiluvos Švč. M. Marijos Gimimo atlaiduose švęsta Seimų diena. Piligrimų minios tądien dalyvavo neeiliniame Bažnyčios gyvenimo įvykyje: Šiluvos bazilikoje Dievo Motina pagerbta vainikuojant malonėmis garsėjantį jos paveikslą naujomis karūnomis. Dvi – Dievo Motinai ir Kūdikiui skirtas – aukso karūnas pašventino popiežius Benediktas XVI Lietuvos vyskupų vizito *ad limina* Romoje metu birželio mėnesį.

Paveikslo vainikavimo ceremonija vyko Eucharistijos liturgijos pradžioje. Pasidžiaugęs šiuo visai Lietuvos Katalikų Bažnyčiai ir tą dieną pamaldose dalyvavusiems piligrimams reikšmingu vainikavimo įvykiu, arkiv. S. Tamkevičius pranešė, kad popiežius Benediktas XVI šia proga atsiuntė sveikiniamo telegramą. Ją perskaitė arkivyskupo augziliaras vyskupas dr. Jonas Ivanauskas. Kauno arkivyskupui adresuotoje telegramoje Šventasis Tėvas rašė, jog dvasia dalyvauja šiame džiugiam, bendruomenės tikėjimą stiprinančiame įvykyje ir suteikia jo dalyviams apaštališkąjį palaiminimą.

Dievo Motinos su Kūdikiu paveikslą didžiajame bazilikos altoriuje karūnavo arkivyskupas S. Tamkevičius. Ceremonijoje dalyvavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Telšių vyskupas Jonas Boruta SJ, Kaišiadorių vyskupas Juozapas Matulaitis, Vilniaus arkivyskupo augziliaras vyskupas Juozas Tunaitis, vyskupai emeritai: Juozas Žemaitis MIC, Juozas Preikšas, Romualdas Krikščiūnas, taip pat LVK generalinis sekretorius mons. Gintaras Grušas, didelis būrys kunigų iš įvairių Lietuvos parapijų.

Homiliją sakęs arkiv. S. Tamkevičius pabrėžė du svarbiausius šios atlaidų dienos momentus. Pasak ganytojo, pirmuoju – paveikslo vainikavimu karališkomis karūnomis – išreiškiamo pagarbą Dievo Sūnaus ir Karaliaus – Mesijo Motinai; pagerbiame Mariją, kurią popiežius Paulius VI yra pavadinęs žymiausia Bažnyčios nare, geriausia, rinktine jos dalimi, ir trokštame, kad ji taptų kiekvieno Šiluvos piligrimo ir kiekvieno lietuvių Karaliene. Priminęs susirinkusiems, jog šiandien atlaiduose meldžiamasi už šeimas, vaikus, arkivyskupas nerimavo dėl Lietuvos šeimų, kenčiančių nuo sekuliarizacijos vėjų, valstybės paramos stokos, dėl visuomenės tolerancijos seksualinių iškrypimų ir seksualinės laisvės atžvilgiu bei nepagarbos daugia vaikėms šeimoms. Didžiule nelaimė šeimoms ganytojas pavadino partnerystės įteisinimą, alkoholizmo skatinimą palankiais įstatymais. Pasak jo, sunkiai sergančias šeimas šiandien išgydyti gali tik gilus tikėjimas. Arkivyskupas kvietė patikėti jas bei Lietuvos vaikus Šiluvos Karalienės globai.

Liturgijos pabaigoje arkiv. S. Tamkevičius nuoširdžiai padėkojo visiems pamaldų dalyviams, jungtiniam Kauno m. parapijų chorui (vadovė Vita Vaitkevičienė), ypač Lietuvos televizijai ir *Marijos radijui*, tiesiogiai transliavusiems pamaldas, o labiausiai – iškilmiškos ištvermingai dalyvavusiems vaikams. Mišių pabaigoje vyskupai suteikė visiems ganytojišką palaiminimą, o vaikus palaimino kiekvieną atskirai.

Tądien surengta speciali vaikų programa. Nuo pat ryto vaikai ėjo piligriminį žygį aplink miestelį giedodami ir kalbėdami rožinį. Prie Apsireiškimo koplyčios mažuosius piligrimus sutikęs arkiv. S. Tamkevičius palinkėjo jiems užaugti gerais katalikais. Vaikų ir jaunimo giesmės dar skambėjo ir po šv. Mišių prie bazilikos vykusiame giesmių Marijos garbei festivalyje.

Skambiomis giesmėmis netrukus prisijungė beveik tūkstantis jaunųjų piligrimų, vadovaujamų Šiaulių vyskupo Eugenijaus Bartulio. Sekmadienio popietę jie pasiekė Šiluvą po trijų dienų piligriminio žygio (šiomet – jau ketvirtojo) iš Kryžių kalno. 16 val. drauge su kitais keliais tūkstančiais

Kauno arkivyskupas metropolitas S. Tamkevičius ir Šiaulių vyskupas E. Bartulis palaimino susirinkusiuosius „geriems darbams“. Klausydamiesi Šv. Cecilijos ansamblio giesmių, žmonės paeiliui ėjo artyn, džiaugėsi naujuoju popiežiaus palaimintu kryžiumi.

-irat-

Vilniaus arkivyskupijos jaunimo diena „Quo vadis?“

Rugsėjo 9–10 d. vyko Vilniaus arkivyskupijos jaunimo diena „Quo vadis?“ („Kur eini?“). Jaunimas iš įvairių arkivyskupijos vietovių ir parapijų nuo Aušros Vartų leidosi į piligriminį žygį pagerbti Trakų Dievo Motiną, Lietuvos globėją. Renginio organizatoriai – savanorių padedamas Vilniaus arkivyskupijos jaunimo centras (VAJC).

Rugsėjo 9 d. beveik 700 jaunuolių, nepabūgusių lietingo oro, pasveikino Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Jis pabrėžė, kad tikėjimas yra panašus į kelionę, kurioje nesame vieniši. „Kur eini?“ – tai aktualus klausimas kiekvienam žmogui, o ypač jaunam, kuris ieško savo gyvenimo kelio prasmės ir tikslo. Jėzus į šį klausimą atsakė savo gyvenimu. Jis gerai žinojo, kur eina, apsisprendė pasukti kryžiaus keliu dėl mūsų visų. Kardinolas drąsino jaunimą sakdamas, jog piligriminė kelionė – puikus būdas į tokius apmąstymus pasinerti, nugalėti nuovargio sukeltus sunkumus, nepatogumus ir tikėjimo žinia pasidalyti su kitais bendraamžiais. Palinkėjęs ištvermės ir kantrybės, kardinolas įdėvė kryžių, kartu su visais dalyviais pasimeldė ir palaimino į piligriminę kelionę pagerbti Trakų Dievo Motiną išsirengusį jaunimą.

Piligrimystė nuo Aušros Vartų Gailėtingumo Motinos į Trakų Dievo Motinos, Lietuvos globėjos, šventovę turi senas tradicijas. Pirmąją tokią maldingą kelionę iš Vilniaus į Trakus 1604 m. surengė Vilniaus jėzuitai. Aplankę legendomis apipintą Trakų Dievo Motinos paveikslą, savo maldose jie prašė Dievo Motinos užtarimo, kad ši atitolintų krašte siaučiantį marą ir badą. 1718 m. garsus malonėmis Trakų Dievo Motinos paveikslas buvo vainikuotas auksinėmis popiežiaus Klemenso XI dovanotomis karūnomis.

Kiekvienas šių metų Vilniaus arkivyskupijos jaunimo dienos piligrimas su-

mokėjo 7 Lt dalyvio mokestį, gavo piligrimo knygelę, kurioje buvo įsegtas lapelis su nupiešta pėda. Ant šios pėdos piligrimai užrašė savo prašymą, širdies troškimą ir patikėjo juos Trakų Dievo Motinai. Piligriminio žygio dalyviai buvo padalyti į septynias grupes, viena nuo kitos kiek atitolusios piligrimų kolonos pėsčiomis keliavo į Trakus. Sudaryta ir dviračiais keliaujančių piligrimų grupė, kuriai parinktas kiek ilgesnis maršrutas. Kiekvienoje grupėje buvo nešamos spalvingos vėliavos. Visų dėmesį patraukė mėlyname fone baltas užrašas: „Tikėjimas yra mūsų jėga“. Šis sakinyš skanduotas visą kelionę. Septynioms piligrimų grupėms vadovavo vienuoliai, Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarijos klierikai ir veiklesnių parapijų aktyvesnių maldos grupių vadovai. Jaunieji piligrimai, į Trakus patraukę triukšmingomis Vilniaus miesto gatvėmis, giedojo giesmes, žaidė susipažinimo žaidimus, pristatė savo parapijas, mojavo, linksmais šūksniais sveikino praeivius, automobilių vairuotojus. Išėjus iš miesto, atskiroms grupėms kunigai ir vienuolių atstovai vedė katechezes apie piligrimystę, tikėjimo prasmę, Eucharistiją ir Bažnyčios bendruomenę, skaislumą, santuoką, kontracepciją, draugystę ir gyvenimą kartu, taip pat atsakinėjo į klausimus. Eidami piligrimai rengė viktorinas apie tikėjimą, ėmė interviu iš kunigų ir vieni iš kitų, kalbėjo si apie tai, kaip pirmą kartą buvo užkalbinti Jėzaus.

Lentvaryje jaunimą pasveikino parapijos klebonas Tadeuš Aleksandrovič. Po maldos bažnyčioje ir pietų vyko Susitaikinimo pamaldos Lentvario bažnyčioje. Eidami iš Lentvario į Trakus piligrimai galėjo priimti Sutaikinimo sakramentą ir paprašyti asmeninės užtarimo maldos. Šioje kelionės dalyje kalbėtas rožinis ir Gailestingumo vainikėlis, giedota ir klausytasi katechezų apie Švč. Mergelę Mariją.

Jaunieji piligrimai džiugiai įžengė į Trakus, bažnyčioje malda ir linksmomis giesmėmis, plojimais pagerbė Dievo Motiną, paliko ant lapelių nupieštas pėdas su sava intencija. Piligrimus pasitiko Trakų klebonas ir dekanas dr. Valdas Girdžiūšas, emeritas jubiliatas mons. Vytautas Pranciškus Rūkas. Šeštadienio vakaro programa baigėsi vakariene ir koncertu, kuriame dalyvavo Jurga Šeduikytė ir krikščioniškos muzikos atlikėjai „Gyvai“, „The Vineyard Youth“ ir reperis Tomas Bieliūnas.

Šiluvos maldininkų jaunieji piligrimai dalyvavo šv. Mišiose, kurias aukojo arkivyskupas S. Tamkevičius bei vyskupai R. Norvila, E. Bartulis, J. Kauneckas; melstasi už atsakingą jaunimo rengimąsi šeimos gyvenimui. Homiliją pasakęs LVK Jaunimo tarybos pirmininkas vysk. Rimantas Norvila kvietė jaunuolius, „Dievo malonės sustiprintus ir praturtintus, visa širdimi pasiryžti Viešpatį ir jo malones vertinti labiau už viską gyvenime“, linkėjo „suprasti, kad niekur žmogus nesuras didesnės laimės, kaip tik artimoje bendrystėje su Dievu ir savo artimu“.

Sekmadienio vakaro šv. Mišiose Šiluvos bazilikoje buvo meldžiamasi už vienišus žmones, kad jie išliktų draugystėje su Viešpačiu. Manoma, kad pagrindinę Šilinių atlaidų dieną Šiluvoje lankėsi per keliasdešimt tūkstančių maldininkų. Komuniją priėmė beveik dešimt tūkstančių tikinčiųjų.

Rugsėjo 11-ąją, pirmadienį, Šiluvos Marija, nuo seno pagarsėjusi išgydymo stebuklais, sulaukė gausybės piligrimų, norinčių pasimelsti ir paprašyti Dievo Motinos globos, fizinės ir dvasinės sveikatos sau ir savo artimiesiems. Tūkstančiai maldininkų dalyvavo švenčiant Ligonių, neįgaliųjų ir medicinos darbuotojų dieną. 10 val. šv. Mišiose melstasi už gydytojus, slaugytojus, besirūpinančius kitų sveikata. Prieš pagrindines šv. Mišias Kauno arkivyskupijos Švč. M. Marijos Ėmimo į dangų (Vytauto Didžiojo) bažnyčios rektorius kun. Kęstutis Rugevičius pamaldų dalyviams vedė katechezę apie Ligonių sakramento teologinę prasmę ir reikšmę kiekvieno krikščionio gyvenime, supažindino su jo teikimo sąlygomis ir aplinkybėmis ir kvietė pasinaudoti šiuo sakramentu kaip Dievo Gailestingumo ženklu.

12 val. Eucharistijos liturgijai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius. Jos metu melstasi už sunkiai sergančiuosius ir neįgaluosius. Per pamokslą arkiv. S. Tamkevičius priminė Evangelijos pasakojimus apie žmones gydydavusį Jėzų, visuomet pirmiausiai pastebėdavusį vargšus ir ligonius. Jis atkreipė dėmesį, jog gydymą Jėzus susiedavo su žmogaus tikėjimu. „Atrodo, kad pats Jėzus yra bejėgis padėti žmogui, jei šis neturi tikėjimo. Taip, tai tiesa. Žmogus yra laisvas Dievo kūrinys ir, siekdamas Dievo pagalbos, jis privalo laisvai Dievui atsiverti. O šitai padaroma tik per tikėjimą“, – kalbėjo arkivyskupas. Ganytojas kvietė šio svarbaus suvokimo prašyti Ligonių Sveikata vadinamos Dievo Motinos. Šv. Mišių pabaigoje arkiv. S. Tamkevičius padėkojo medicinos darbuotojams, visiems, atlydėjusiems į Šiluvą pagalbos reikalingus ligonius, taip pat namie likusiems uoliams *Marijos radijo* klausytojams ir suteikė ganytojišką palaiminimą. Ligoniai ir neįgalieji buvo palaiminti ir kiekvienas atskirai.

Vakaro šv. Mišiose buvo meldžiamasi už *Caritas* darbuotojus ir visus besidarbuojančius artimo meilės tarnystėje. Tą vakarą Šiluvos bazilikoje dar vyko ir vidinio išgydymo pamaldos.

Rugsėjo 12-ąją melstasi už Lietuvos kariuomenę ir partizanus. Į Šiluvą atvykusieji Lietuvos kariuomenės vadovai bei kariūnai buvo pakviesti aktyviai dalyvauti pagrindinių šv. Mišių liturgijoje: Lietuvos kariuomenės ordinariatas iš anksto buvo parengęs lankstinukus su liturginių atliepų tekstais. Prieš šv. Mišias kun. A. Kazlauskas vedė katechezę apie Krikšto sakramento prasmę, aiškino Kryžiaus ženklą, kvietė priimti Dievo palaiminimą ir jo paliktą ramybę. Prieš šv. Mišias kariūnai atliepus ir giesmes repetavo kartu su Karo akademijos choru, Didžiosios kunigaikštienės Birutės motorizuotojo pėstininkų bataliono „Geležinio vilko“ pučiamųjų orkestru iš Alytaus.

Iškilingai Eucharistijos liturgijai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo Šiaulių vyskupas, Lietuvos kariuomenės ordinaras Eugenijus Bartulis, Panevėžio vyskupas emeritas Juozas

Preikšas, vyriausiasis kariuomenės kapelionas g. kan. Juozas Gražulis ir kt. kunigai. Šv. Mišių pradžioje arkivyskupas pasveikino į atlydus atvykusius LR krašto apsaugos ministrą Juozą Oleką, viceministrą Antaną Valį, Lietuvos kariuomenės vadą generolą majorą Valdą Tutką, visus generolus, karininkus, vadus, kariūnus, partizanus, ypač sveikino pirmą kartą į Šiluvą atvykusius jaunuosius jūrų kadetus. Ganytojas atkreipė dėmesį, jog susirinkta ne į renginį, o pagerbti Dievo Motiną ir paprašyti jos taikių ir ramių dienų Tėvynei ir jos taikos saugotojams – Lietuvos kariuomenei.

Per pamokslą LR kariuomenės ordinaras vysk. E. Bartulis priminė kariūnams, jog savo tarnystėje jie nėra vieniši: juos nuolat globoja Viešpaties rankos. „Pasaulį tik meile galima pakeisti; jo nepakeis nei jėga, nei ginclai“, – sakė vyskupas kalbėdamas apie Kristaus atneštą naują – meilės įstatymą. Jis kvietė iš Šventojo Rašto semtis stiprybės ir išminties. Jis taip pat linkėjo, užbaigus tarnystę kariuomenėje, atsakingai, ant tikėjimo pamatų, kurti šeimas. Kariuomenės ordinaras jauniems kariams linkėjo „išmintingai ir atsakingai žengti per gyvenimą, kad atlikti darbai džiugintų Dievą ir mūsų brangiąją Tėvynę“. Užbaigdami šv. Mišias vyskupai suteikė palaiminimą, o arkiv. S. Tamkevičius, dėkodamas susirinkusiems, išreiškė viltį, jog Šiluvos Švč. M. Marija motiniška širdimi globos Lietuvos karius. Jiems ganytojas taip pat nuoširdžiai padėkojo už pagalbą piligriminės kelionės iš Kryžių kalno į Šiluvą metu rugsėjo 8–10 d. Vakarą šv. Mišiose Šiluvos bazilikoje melsta santarvės mūsų tautai.

Trečiadienį, rugsėjo 13-ąją, Šiluvos Švč. M. Marijos Gimimo atlyduose buvo švenčiama Kunigų diena. Tą dieną ypač daug – per septyniasdešimt – kunigų koncelebravo pagrindines šv. Mišias aikštėje priešais baziliką, dar 30 dvasininkų teikė patarnavimus tūkstančiams į Šiluvą atkeliavusių piligrimų.

12 val. prasidėjo iškilminga Eucharistijos liturgija, kuriai vadovavo Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius. Drauge koncelebravo Lietuvoje viešintys Lenkijos vyskupai – Lenkijos vyskupų konferencijos Tarpusavio bendradarbiavimo tarybos pirmininkas, Elko vyskupas Jerzy Mazuras, Varmijos arkivyskupas metropolitas Wojciechas Ziembra, Drohiczyno vyskupas Antoni Pacyfikas Dydyčius OFM Cap., Lenkijos marijonų provincijolas kun. Pavelas Naumovičius MIC, taip pat svečius atlydėję LVK Ryšių su Lenkijos vyskupų konferencija tarybos pirmininkas, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Kauno arkivyskupo augziliaras vyskupas dr. Jonas Ivanauskas, Vilkaviškio vyskupijos kurijos kancleris mons. Juozas Pečiukonis, taip pat lenkų kunigai bei arkivyskupijos dvasininkai. Šv. Mišių pradžioje arkiv. S. Tamkevičius pasveikino susirinkusius ganytojus bei kunigus ir kvietė melsti pašaukimų į kunigystę, nes tik „gerų kunigų turinti tauta ir Bažnyčia gali turėti ateitį“. Šv. Mišių metu giedojo Kauno sakralinės muzikos mokyklos choras (vadovė Nijolė Jautakienė).

Per pamokslą arkiv. S. Tamkevičius pirmiausiai nuoširdžiai padėkojo kunigams už jų tarnystę, kuri mūsų dienomis sekuliarizmo, krizę išgyvenančių šeimų, alkoholizmo iššūkių akivaizdoje yra gana sudėtinga ir atsakinga. Ganytojas atkreipė dėmesį, jog žiniasklaida dažniausiai nepastebinti gerų kunigų, o garsindama pasitaikančias kunigų klaidas siekia tik sensacijų.

Arkivyskupijos dvasininkams ir visiems tikintiesiems arkiv. S. Tamkevičius paskelbė, kad pradedama rengtis 400 metų Marijos apsišventinimo Šiluvoje jubiliejui, kurį švęsime 2008 metais. Apsišventinimą pavadinęs didžiausia dovana Lietuvos žemei, jo sukakties šventę ganytojas apibūdino kaip „proga atnaujinti savo tikėjimą ir įsigilinti į Marijos apsišventinimo prasmę“. Ganytojas pristatė preliminarią pasirengimo programą. Po Šilunių atlydų pradedama vykdyti programa bus siekiama keleriopų tikslų,

Rugsėjo 10-sios, sekmadienio, programa prasidėjo *Gospel* choro veda-mu šloviniu. Jaunimas džiugiai šventė šv. Mišias, aukojamas Vilniaus arkivyskupo metropolito kardinolo Audrio Juozo Bačkio. Homilijoje ganytojas pabrėžė, kad jaunimas turi ne tik savo asmeniškame gyvenime išgyventi susitikimo su Jėzumi džiaugsmą, bet ir savo veikla ir tarnyste bendruomenėse kitiems bendraamžiams liudyti Gerąją Naujieną. Piligrimystė – bendrystės laikas ir proga parodyti vienas kitam meilę ir pagalbą.

Ši piligriminė kelionė – jau ketvirtoji Vilniaus arkivyskupijos jaunimo diena. Pirmoji Vilniaus arkivyskupijos jaunimo diena „Tūkstantmetis kaip viena diena“ surengta 1999 m. Joje dalyvavo apie 800 jaunimo. Antroji – „Misija įmanoma“ vyko 2001 m. Tada tikėjimo žinia dalijosi maždaug 1500 jaunų žmonių. Trečią kartą apie 1300 jaunuolių dalyvavo Jaunimo dienoje „O kuo jūs mane laikote?“ (Mt 16, 15) 2003 m. Ši atsakomybė ir iniciatyvumą ugdanti graži arkivyskupijos šventė davė jaunimui impulsą plėsti bei stiprinti savo veiklą tiek Bažnyčioje, tiek ir visuomenėje.

-sbruž, js-

Pilgriminis žygis į Šiluvą

Rugsėjo 8–10 d. tradiciniame žygyje iš Kryžių kalno į Šiluvą dalyvavo per devynis šimtus piligrimų. Nuo pat ryto prie Kryžių kalno rinkosi mažesnės bei didesnės grupės žmonių. Prieš dvyliką valandą visi džiaugsmingai plojimai sutiko šio sambrūzdžio organizatorių – Šiaulių vyskupą Eugenijų Bartulį. Ganytojas pasveikino susirinkusius piligrimus, trumpai aptarė dienotvarkę bei tai, ko svarbu laikytis piligrimystės metu.

Išlydėti žygeivių atvyko jungtinė muzikantų grupė. „Taikos muzikantai“ iš Izraelio bei „Sarah“ grupė iš Vokietijos parengė bendrą projektą, pavadintą „Meilės kelionė“. Savo koncertine programa jie prisidėjo prie piligriminio žygio. Grupės vadovas Elisas kvietė visus žygio dalyvius kartu melsti taikos Šventojoje Žemėje bei visame pasaulyje. Gero kelio, puikios nuotaikos bei nuoširdžių maldų išeinantiems piligrimams linkėjo ir Meškiūčių seniūnė.

Tradiciskai nuaidėjus daudytės garsams, giesmės žodžiais prašydami Viešpaties palaimos, piligrimai leidosi

kelionėn. Besiplaikstančios vėliavos, plakatai, įvairiaspalvės skarelės liudijo, jog šis maldingas žygis populiarus ne tik Šiaulių vyskupijoje. Žygeiviai atvyko iš įvairių Lietuvos kampelių ir net iš kaimyninės Lenkijos – Punsko. Užrašuose dominavo parapijų bei mokyklų pavadinimai; keliavo skautai, „Avinėlio užtarėjų“ bendruomenės, Vilniaus sveikuolių klubo nariai, seminarijos auklėtiniai, apie 60 karių.

Pirmajai nakčiai apsistota ant Rėkyvos, antrajai – ant Gauštvinio ežero kranto. Apie 30 karių iš Ruklos, Panevėžio bei Marijampolės batalionų rūpinosi maitinimu, palapinėmis, apšvietimu, vandeniu, daiktų gabenimu. Vakaraus pamiršti nuovargį padėjo „Sarah“ bei „Taikos muzikantų“ koncertas. Piligrimai linksmi šoko ratelį.

Nužygiuoti apie 70 kilometrų pareikalavo ir ištvermės, ir pasiryžimo. Piligrimams padėjo mintis, kad jie nėra vieni šioje kelionėje. Savotiškos atgaivos stotelės buvo pakeliui aplankytos bažnyčios. Stiprybės teikė dalyvavimas šv. Mišiose. Jas antrosios dienos rytą aukojo Šiaulių vyskupas E. Bartulis. Per pamokslą ganytojas pasidžiaugė, jog simboliškai šis piligriminis žygis sutampa su popiežiaus Benedikto XVI kelione į tėviškę – Vokietiją. Vyskupas kvietė jaunus žmones nebijoti ryžtingų sprendimų. Ypač kuriant šeimas svarbu prisiimti atsakomybę, kad jos būtų kuriamos ant tvirto tikėjimo pagrindo.

Kelionę lengvino ir žmonių geraširdiškumas. Pakelėse sodiečiai laukdavo su vaisiais, sūriu, medumi, netgi – pieno ašočiu ar poezijos posmais. Šiluvoje keliauninkus šalia Jono Pauliaus II namų pasitiko kunigų bei vyskupų būrelis. Kauno arkivyskupas Sigitas Tamkevičius džiugiai sveikino atvykusius piligrimus, kartu su visais ėjusį Šiaulių ganytoją ir kvietė drauge švęsti Eucharistijos slėpinį.

Po šv. Mišių gausiais plojimais žygeiviai dėkojo Šiaulių vyskupui Eugenijui Bartuliui už sėkmingai įveiktą kelį bei piligrimystės metu surinktą dvasinį lobį.

-irat-

„Sutuoktinių susitikimų“ vadovų konferencija

Rugsėjo 15–17 d. Kaune, Švč. M. Marijos vargdienių seserų kongregaci-

iš kurių svarbiausieji – krikščioniškos šeimos ugdymas ir su tuo glaudžiai susijęs dvasinių pašaukimų skatinimas. Arkivyskupas ragino kunigus padėti žmonėms suvokti Šiluvos Dievo Motinos apsireiškimo prasmę mūsų tautos gyvenime ir skatinti pamaldumą Švč. M. Marijai. Rengiantis Jubiliejaus iškilimams bus siekiama įgyvendinti seniai puoselėtą mintį – Apsireiškimo koplyčią Šiluvoje sujungti su bazilika į vieną sakralią erdvę. Savo parapijose kunigai akinami skatinti pamaldumo Marijai praktikas, rengti Švč. Sakramento adoracijas, taip pat organizuoti parapijų piligrimines keliones į Šiluvą. Pasirengimo laikotarpiu arkivyskupijos dekanatuose vyks Eucharistijos kongresai, o 2008-aisiais Eucharistijos kongresus numatyta surengti Kaune ir Šiluvoje. Ketinama išleisti Šiluvos istoriją ir populiarinti Marijos apsireiškimą Šiluvoje: JAV tai pavesta Čikagos Švč. M. Marijos Gimimo bažnyčios kunigams ir tarybai. Jau sudarytas organizacinis pasirengimo Jubiliejui komitetas, ir visus arkivyskupijos kunigus, vienuolius ir pasauliečius ganytojas pakvietė aktyviai įsitraukti į pasirengimo darbus, kuriuos, užbaigdamas homiliją, patikėjo Švč. Mergelės Marijos globai.

Prieš suteikiant pamaldų dalyviams palaiminimą šv. Mišių pabaigoje žodį tarė svečias arkiv. W. Ziembra. „Prie Švč. M. Marijos kojų apsupame meile kunigus ir meldžiamės už juos“, – kalbėjo ganytojas ir kvietė dvasininkus neužmiršti džiugių pirmųjų savo tarnystės akimirų, atsiremti į jas sunkiu metu.

Pašaukimų į kunigystę melsta ir 10 val. šv. Mišiose, o vakare šv. Mišios aukotos prašant Viešpaties altoriaus garbės popiežiui Jonui Pauliui II. Prieš pagrindines šv. Mišias aikštėje priešais baziliką apie meilę Dievui ir artimui žodžiu ir giesmėmis liudijo *Taikos muzikantai* iš Šventosios Žemės, kartu su grupe *Sarah* iš Vokietijos viešintys Lietuvoje ir čia pristatantys bendrą projektą *Meilės kelionė*.

Rugsėjo 14-ąją Šiluvoje Viešpaties globos ir Švč. M. Marijos užtarimo buvo prašoma visiems stokojantiems vilties, jos nerandantiems tėvynėje ar morališkai palūžusiems mūsų tautiečiams, taip pat melstasi už darbininkus ir žemdirbius. Pagrindinių šv. Mišių liturgijai aikštėje priešais baziliką vadovavo arkiv. Sigitas Tamkevičius, pamaldų dalyviams pasakęs pamokslą. Ganytojas priminė Evangelijos pasakojimą apie Kanos vestuves ir Marijos pasitikėjimą savo Sūnaus galia padėti keblioje situacijoje atsidūrusiems vestuviniams. Jis kvietė Lietuvos žmonių bėdas patikėti Šiluvos Dievo Motinai. Pasak arkivyskupo, našta artimiesiems, tautos skauduliu tapusiems narkomanams, savižudžiams, suirusioms šeimoms, našlaičiams, apleistiems seneliams, emigrantams, netenkantiems ir tėvynės, ir artimųjų, be vilties gyvenantiems kaimo žmonėms galys padėti tik Viešpats, „jei į Jį būtų kreipiamasi“. „Varge atsidūrusiems reikėtų ne pinigų, o tikėjimo pamato“, – sakė ganytojas.

Paskutinė atlaidų diena, rugsėjo 15-oji, buvo skirta Dievui pašvęstojo gyvenimo nariams. Jie kartu su kitais Šiluvos piligrimais klausėsi kun. Artūro Kazlausko vedamos katechezės apie krikščioniškąjį ir vienuolinį šventumą, Valandų liturgiją kaip visos Dievo tautos maldą. Pagrindinėse šv. Mišiose dalyvavo gausus arkivyskupijos vyrų ir moterų vienuolių būrys. Iškilmingai Eucharistijos liturgijai vadovavo arkiv. S. Tamkevičius, koncelebravo vyskupas augziliaras dr. Jonas Ivanauskas, būrys kunigų. Arkivyskupas iš pradžių pasveikino seseris ir brolius vienuolius, pakvietė melstis, kad Lietuva nestokotų įžadais įsipareigojančių pašvęsti savo gyvenimą Viešpačiui. Pasidžiaugė ir jaunaisiais tos dienos atlaidų dalyviais – valančiukais.

Homiliją sakęs vysk. dr. J. Ivanauskas kalbėjo apie dėkingumą Dievui už kiekvieną krikščioniškąjį pašaukimą, o ypač už Dievui savo gyvenimą

pašventusius ypatingu būdu. Visi pašaukimai, pasak ganytojo, liudija Dievo malonę ir jo artumo dovaną, Dievo tautos narių turtingumą. Tad kiekvienoje tarnystėje svarbu suvokti Kristaus išikūnijimą ir prisikėlimą kaip visa ko centrą. „Kurdamas autonomišką nuo Dievo buvimą žmogus pats save stumia į didžiausių blogybių kelią“, – sakė vysk. J. Ivanauskas. Jis priminė, jog tik keliaudamas su Kristumi žmogus visada bus bendruomenės narys, nepuls į religinį narcizimą ar iškreiptą dvasingumą, nepamirš išpareigojimą savo bendruomenei, mokės džiaugtis ir švęsti. Ganytojas išreiškė viltį, jog pasirengimo Švč. M. Marijos Apsireiškimo 400 metų jubiliejui laikotarpiu „bus atnaujinta aplinka ir mūsų širdys“.

Šv. Mišių pabaigoje arkivyskupas S. Tamkevičius nuoširdžiai padėkojo visiems atlaidų piligrimams ir visiems, kurie aktyviai prisidėjo prie jų rengimo. Ganytojas tarė padėkos žodį Lietuvos vyskupams, broliams kunigams, vienuoliams, diakonams ir kunigų seminarijos auklėtiniams, Šiluvos parapijos aktyviems nariams, savanoriams – skautams, VDU Katalikų teologijos fakulteto studentams, kariuomenei, garso operatoriams, LTV ir *Marijos radijui*, rėmėjams, parodos – akcijos *Mano šeima* rengėjams ir dalyviams, Šiluvos Jono Pauliaus II namų kolektyvui, Pažaislio muzikos festivalio vadovams ir kt. Arkivyskupas kvietė melsti sėkmingo pasirengimo Marijos Apsireiškimo jubiliejui.

Vakare dėkojant Dievui už malones per Šilinių atlaidus buvo aukojamos šv. Mišios ir einama Eucharistijos procesija iš Švč. M. Marijos Gimimo bazilikos į Apsireiškimo koplyčią.

-kasp-

Grupių ryšiams tarp Lietuvos ir Lenkijos vyskupų konferencijų susitikimas Kauno arkivyskupijoje

Rugsėjo 12–13 d. Kauno arkivyskupijoje lankėsi Lenkijos vyskupų grupė kartu su juos lydintiais kunigais. Grupių ryšiams tarp Lietuvos ir Lenkijos vyskupų konferencijų susitikimas atspindi jau seniai užsimezgsusį Lietuvos ir Lenkijos vyskupų konferencijų bendradarbiavimą. Abiejų šalių Konferencijų tarybos tradiciškai renkasi 2 kartus per metus Lietuvoje ir Lenkijoje. Pirmą kartą bendradarbiavimo istorijoje susitikta Kauno arkivyskupijoje. Svečių delegacijai vadovavo Lenkijos vyskupų konferencijos Tarpusavio bendradarbiavimo tarybos pirmininkas, Elko vyskupas Jerzy Mazuras, Varmijos arkivyskupas metropolitas Wojciechas Ziemia, Drohiczyno vyskupas Antoni Pacyfikas Dydyczius OFM Cap., Lenkijos marijonų provincijolas kun. Pavelas Naumovičius MIC. Svečius lydėjo LVK Ryšių su Lenkijos vyskupų konferencija tarybos pirmininkas, Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila, Vilkaviškio vyskupijos kurijos kancleris mons. Juozas Pečiukonis.

Kauno arkivyskupijos kurijoje surengtame susitikime Kauno arkivyskupo augziliaras vyskupas dr. Jonas Ivanauskas supažindino svečius su arkivyskupijos sielovados struktūra, papasakojo apie projektus. Lenkijos vyskupai lankėsi Kauno kunigų seminarijoje, VDU Katalikų teologijos fakultete, arkivyskupijos Jaunimo, Šeimos centre.

Pavakare Lenkijos vyskupų delegacija buvo atlydėta į neseniai atnaujintą mažąją Kristaus Prisikėlimo bažnyčią, kuri svečius sudomino kaip sovietmečio tikinčiųjų šventovė. Paminklinėje Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje lenkų ganytojus priėmė Kauno I dekanato dekanas parapijos klebonas kun. Vytautas Grigaravičius. Dekanas supažindino su parapijos bei dekanato sielovados projektais, svečiai apžiūrėjo sielovados centrą, raštinę, biblioteką, lankėsi kolumbariume. Bažnyčios terasoje svečius sužavėjo Kauno miesto panorama, čia jie aplankė Šiluvos Dievo Motinos koplyčią, skirtą kankiniams už Lietuvos laisvę.

jos namuose, vyko rekolekcinio judėjimo „Sutuoktinių susitikimai“ tarptautinė konferencija „Kristaus meilė valdo mus“. Joje dalyvavo daugiau kaip 90 šio judėjimo vedėjų, tarp jų 19 kunigų iš Baltarusijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Moldavijos, Rumunijos, Rusijos, taip pat iš Ukrainos – tiek lotynų apeigų, tiek graikų apeigų katalikų – rekolekcinį centrų.

Konferencijoje dalyvavusių rekolekcinį centrų atstovai supažindino su savo veikla. Aptarti ir balsavimu patvirtinti metodinės medžiagos redakciniai pataisymai. Atskirose kunigų ir pasauliečių darbo grupėse svarstyti bendradarbiavimo tarp kunigo ir sutuoktinių porų lūkesčiai, apmąstyta rekolekcijų finansavimo patirtis įvairiose šalyse.

Rugsėjo 16 d. drauge su konferencijos dalyviais pietavo kaip tik tomis dienomis Kaune lankęsis Vokietijos katalikų solidarumo akcijos *Renovabis* direktorius, kunigas redemptoristas Dieteris Demuthas ir referentas Martinas Buschermöhle. Tai buvo gražus sutapimas, nes *Renovabis* parėmė konferencijos organizavimą, finansavo dalyvių iš Rytų šalių kelionės išlaidas. Kun. Dieteris Demuthas trumpai papasakojo apie sumanymą pastatyti Kryžių kalne popiežiaus Benedikto XVI palaimintą kryžių. „Sutuoktinių susitikimų“ tarptautinio sambūrio vardu jo vadovai, lenkų sutuoktinių pora Irena ir Jerzy Grzybowski, įteikė t. D. Demuthui „Sutuoktinių susitikimų“ ikoną.

Tą pačią dieną konferencijos dalyviai šventė Eucharistiją paminklinėje Kristaus Prisikėlimo bažnyčioje. Šv. Mišioms vadovavo arkivyskupas Sigitas Tamkevičius, koncelebravo vysk. Jonas Ivanauskas, kun. Dieteris Demuthas, tarptautinės konferencijos dalyviai, taip pat Kauno arkivyskupijos kunigai.

Per pamokslą arkivyskupas Sigitas Tamkevičius kalbėjo apie daugelyje šalių pastebimą šeimos krizę, kritikavo hedonistinę gyvenseną, lemiančią bet kokių išpareigojimų baimę ir vengimą susilaukti vaikų. Arkivyskupas taip pat atkreipė dėmesį į nerimą keliančias tendencijas Europos Parlamente, ypač į sausio mėnesio rezoliuciją, rekomenduojančią sulyginti santuokų ir homoseksualų sąjungų teises. Arkivyskupas taip pat kreipėsi į tarptautinės „Sutuoktinių susitikimų“ konferencijos dalyvius,

džiaugėsi šio rekolekcinio judėjimo plėtra Lietuvoje ir kitose šalyse.

Visuotinės maldos metu maldavimus savo kalbomis išsakė 8 šalių atstovai. Šv. Mišių pabaigoje sveikinimo žodį tarė *Renovabis* direktorius kun. Dietgeris Demuthas. Jis ypač džiaugėsi Bažnyčios visuotinumui patirtimi, išgyventa švenčiant Eucharistiją su tarptautinės konferencijos dalyviais.

Rugsėjo 17 d. baigiamojoje konferencijos dalyje dalyvavo Vilkaviškio vyskupas Rimantas Norvila. Jis keliomis kalbomis pasveikino dalyvius ir vadovavo šv. Mišioms Pal. Jurgio Matulaičio koplyčioje. Homilijoje vysk. J. Norvila susiejo konferencijos temą „Kristaus meilė valdo mus“ su anksčiau minėtomis Kryžiaus išaukštinimo ir Švč. M. Marijos Sopulingosios šventėmis, akcentuodamas visa apglėbiančią Dievo meilę. „Nei viena krikščioniška šeima nesuvokiama be tos pačios meilės, jos gyvybingumo, galios ir patrauklumo. Tačiau taip pat kiekviena šeima neatsiejama ir nuo kasdienybės kryžiaus – rutinos, išbandymų, pastangų, vargo ar nuovargio kryžiaus“, – sakė vysk. R. Norvila. Jis taip pat pastebėjo, kad „ne tik šiandienos pasaulyje, bet ir visais laikais žmogus linksta atskirti dvasinę gyvybę teikiančią kryžiaus malonę nuo meilės“.

Konferencijos pabaigoje vysk. R. Norvila, išklausęs konferencijos apibendrinimo minčių, ragino rekolekcinio judėjimo dalyvius tęsti darbą pasitikint, kad Viešpats gali savaip pakreipti ar pakoreguoti jų pastangas. Vyskui taip pat buvo padovanota „Sutuoktinių susitikimų“ ikona.

Į Lietuvą ir kitas šalis „Sutuoktinių susitikimų“ rekolekcinis atkeliavo iš Lenkijos, kur jos paplito jau daugiau kaip prieš 25 metus. Lietuvoje „Sutuoktinių susitikimų“ rekolekcinis vedamos nuo 1992 m. Ilgainiui Lenkijoje išsiplėtojęs „Sutuoktinių susitikimų“ rekolekcinis judėjimas tapo tarptautiniu. 2004 m. Popiežiškoji pasauliečių taryba savo dekretu jį patvirtino kaip tarptautinę privačią popiežiškųjų teisių tikinčiųjų draugiją.

-kl-

Paskaita apie liturginius indus

Rugsėjo 20 d. Kauno arkivyskupijos muziejuje buvo tęsiamas paskaitų

Vakare Prisikėlimo šventovėje svečiai dalyvavo šv. Mišiose. Pamokslą pasakęs Elko vysk. J. Mazuras pabrėžė tikėjimo liudijimo svarbą mūsų dienų pasaulyje. Svečias džiaugėsi, jog sudėtingu ir skaudžiu istoriniu laikotarpiu – sovietmečiu sugebėjome liudyti savo tikėjimą. Atkreipęs dėmesį, jog lietuvių ir lenkų tautos turėjo bendrą istoriją, kaimyninės šalies vyskupas minėjo ir bendrą mūsų tikėjimo tradiciją, kurios saugojimas ir palaikymas yra vertingas pavyzdys Europos tautų šeimai.

Rugsėjo 13-ąją, antrąją viešnagės dieną, Lenkijos ganytojų delegacija dalyvavo Šiluvos Švč. M. Marijos Gimimo atlaiduose.

Svečiai iš Lenkijos maloniai sutiko papasakoti „Bažnyčios žinioms“ apie abiejų šalių darbo grupių veiklą ir pagrindinius uždavinius.

Arkivyskupas Wojciechas Ziemia: 1995 m. Lenkijos vyskupų konferencijos plenariniame posėdyje, vykusiame Vygriuose, netoli Lietuvos sienos, buvo priimtas sprendimas sudaryti Lenkijos vyskupų darbo grupę ryšiams su Lietuvos vyskupais. Tai buvo topografijos padiktuotas sprendimas: pajutome, kad turėtume pažinti vieni kitus kur kas geriau negu iki tol. Sovietų okupacija, taip pat tarpukario laikotarpis lėmė, kad Lietuva ir Lenkija tarsi nutolo viena nuo kitos. Ši episkopato darbo grupė buvo analogiška jau egzistavusioms darbo grupėms – viena ryšiams su Prancūzijos vyskupais, kita – su Vokietijos vyskupais. Bendras darbas su Lietuvos episkopatu įkurta grupė prasidėjo 1996 m., taigi mūsų susitikimai tęsiasi jau vienuoliktą metą. Pirmą kartą Lietuvos ir Lenkijos episkopatų ryšių darbo grupės susitiko Marijampolėje prie pal. Jurgio Matulaičio karsto. Jį pasirinkome mūsų susitikimų dangiškuoju globėju. Arkivyskupas Jurgis Matulaitis buvo Vilniaus vyskupas, lietuvis, bet drauge savo išsilavinimu artimas lenkų kultūrai. Mums atrodė, kad jis geriausiai gali padėti mums vieniems kitus suprasti. Nutarta rengti susitikimus dukart per metus – kartą Lietuvoje ir kartą Lenkijoje. Būsimų susitikimų temos nebuvo iš anksto apibrėžtos: jas padiktuodavo pats gyvenimas.

Šiandien, apžvelgdami 11 metų vykusius susitikimus, galime daryti išvadą, kad tarpusavio pažinimo užduotį įvykdėme labai gerai. Pirmiausia, mes, darbo grupių nariai, asmeniškai pažįstame vieni kitus. Mes, Lenkijos darbo grupės nariai, jau aplankėme visas Lietuvos vyskupijas, pažįstame visus Lietuvos vyskopus. Nors Lietuvos darbo grupei dar neteko aplankyti visų Lenkijos vyskupijų, jiems parodyti irgi pavyko daug ką. Gana gerai susipažinome su sielovados problematika Lietuvoje. Matome didžiules pastangas siekiant Bažnyčios atgimimo Lietuvoje, įveikiant komunistinio laikotarpio palikimą. Mes savo ruožtu dalijomės savo patirtimi. Bent jau man dabar susidaro įspūdis, kad susitikdami Lietuvos kunigus ar pasauliečius tikinčiuosius patiriame iš jų labai daug draugiškumo, jaučiame, kad išnyko ankstesnė distancija. Tai didele dalimi yra Lietuvos pusės nuopelnas – jūsų vyskupai moka lenkų kalbą, nors mes nemokame lietuviškai. Tai labai palengvina bendravimą, sukuria nuoširdumo atmosferą. Mums taip bendrauti patogiau, tačiau suvokiame, kad tai savotiška lietuvių dovana mums.

„Bažnyčios žinios“: Palykinkite šį bendravimą su Lenkijos episkopato santykiais su kitomis šalimis.

Vyskupas Antoni Pacyfikas Dydydzius: Ukrainoje ir Baltarusijoje situacija kiek kitokia dėl to, kad lotynų apeigų katalikų Bažnyčia ten remiasi lenkų mažuma. Todėl su Baltarusijos ir Ukrainos lotynų apeigų katalikų episkopatu santykiai artimi, beveik šeimyniški. Reikia atsižvelgti ir į migraciją: po 1945 m. daugybė žmonių iš Baltarusijos ar Volynės atsidūrė Lenkijoje, kaimyninėse šalyse daugelį šeimų sieja giminystės ryšiai. Ryšiams

su Ukrainos graikų apeigų katalikų Bažnyčia Lenkijos episkopate taip pat įkurta darbo grupė. Su Latvija Lenkija neturime tiesioginės kaimynystės, todėl ir ryšiai kitokio pobūdžio. Tačiau lenkų kunigai darbuojasi sielovadoje, Latvijos vyskupai tam labai palankūs. Bendravimas su Latvijos vyskupais nėra institucionalizuotas, jis vykdomas pagal poreikius. Panašiai bendraujama su Slovakija ir Čekija – keičiamasi patirtimi, taip pat sieja asmeniniai ryšiai. Institucionalizuoti ryšiai palaikomi su Prancūzijos, Vokietijos, Lietuvos ir Ukrainos graikų apeigų episkopatu.

Tiek su tomis šalimis, kuriose yra specialios darbo grupės ryšiams palaikyti, tiek su tomis, kur tokių struktūrų nėra, bendraujama tarsi dviem plotmėmis. Kaip minėjo metropolitas Wojciechas Ziembra, pirma susipažįstame, lankomės vieni pas kitus, dalijamės sielovados metodais – tai labai svarbu. O kita bendradarbiavimo plotmė – asmeninė pagalba. Lietuvos atveju ta asmeninė pagalba keičiantis kunigais nėra didelė, gal labiau pastebima Vilniuje. Intensyviau asmeniškai bendraujama vienuolinėse kongregacijose, tarp Lenkijoje ir Lietuvoje dirbančių dominikonų, saleziečių, marijonų, kapucinų, kitų kongregacijų narių. Tačiau svarbiausia yra visą bendravimą nušviečianti visuotinio dvasia, katalikiškumas.

O kažkur pakraštyje lieka visi politinio pobūdžio ginčai. Paliekame nuosalyje ir konkurenciją ekonomikos srityje – tai ne mūsų rūpestis. Mums rūpi tik sielovados sritis, dalijimasis metodais, patirtimi. Kadangi pasaulis vis labiau tampa globaliu kaimu, suvokiame, kad tame globaliame kaimame mums teks gyventi kartu.

Vyskupas Jerzy Mazuras: Norėčiau pridurti, kad, kaip minėta, tose darbo grupėse dalyvaujantys vyskupai bei kunigai susitinka ir dalijasi patirtimi vesdami dialogą. O tai duoda pagrindą tolesniems ryšiams. Pavyzdžiui, Lietuvos kunigai buvo atvykę į mūsų vyskupiją susipažinti su dekanatų veikla, kaip palaikomi kurijos ryšiai su dekanais, o dekanatų – su klebonais. Buvo taip pat atvykę katechetai, vyko rekolekcijos. Tas bendradarbiavimas – puikus dalykas. Labai padeda tai, kad daug Lietuvos kunigų ar katechetų moka lenkų kalbą, jie gali naudotis Lenkijoje parengta medžiaga iš katechetikos ar, pavyzdžiui, šeimos sielovados srities. Mes taip pat naudojames Lietuvos Bažnyčios patirtimi. Lenkijoje Bažnyčios padėtis buvo geresnė, mums neteko patirti daugelį metų trukusių persekiojimų.

„Bažnyčios žinios“: Lenkijos ir Ukrainos vyskupai neseniai iškilmingai paskelbė susitaikinimo pareiškimą. Ar panašaus pobūdžio pareiškimai tebėra aktualūs žvelgiant į mūsų kraštų praeitį?

Vyskupas Antoni Pacyfikas Dydydzius: Jei turime omenyje santykius tarp Lenkijos ir Lietuvos episkopatų, tai nežinau, ar panašios deklaracijos nuskambėtų kiek keistokai. Problemos visada būdavo politinės, o ne bažnytinės plotmės. Noriu pailustruoti, koks svarbus mus vienijantis istorijos ryšys. Pavyzdžiui, sykį viešint Centrinės Afrikos Respublikoje teko sutikti Vatikano diplomatinėje tarnyboje dirbantį lietuvių arkivyskupą Joną Bulaitį. Pasirodo, jo doktorato tema buvo apie Gniezno arkivyskupijos sinodų veiklą. Bendravome kaip seni draugai ir jautėmės labai gerai.

Kita vertus, gali būti prasminga paskelbti kokius nors bendrus pareiškimus apie dabartį. Kol kas dar nėra bendrų mūsų episkopatų iniciatyvų europiniu lygmeniu, tačiau jau galima kalbėti apie užuomazgas. Susiduriame su bendromis ideologinėmis problemomis: tai sekuliarizacija, vaikų bei jaunimo ugdymo klausimai, grėsmė žmogaus gyvybei bei orumui. Manau, kad šioje srityje mums reikės veikti bendrai. Kitas problemų laukas susijęs su žiniasklaida. Daugelis žiniasklaidos priemonių neturi moralinio veido, tik gamina pinigų, kuria jaunimą destruktiviai veikiančią

ciklas apie Lietuvos sakralinės dailės tyrinėjimų atodangas. Šįkart menotyros dr. Dalia Vasiliūnienė aptarė kai kuriuos Vilniaus katedros lobyno bei Vilkaviškio vyskupijos bažnyčių liturginius indus: šv. Mišių taures, arba kielikus, komunines bei monstrancijas – jų formas, puošybą.

Pasak prelegentės, tai marginalinė dailės sritis: stinga ir religinės, ir pasaulietinės literatūros apie liturginius indus, vis dėlto jais pastaraisiais metais susidomėjo ne vienas šalies menotyrininkas. „Kol kas nedarytinos išvados apie Lietuvos liturginius indus, nes dauguma jų slypi bažnyčiose. Kai visas bažnytinis paveldas bus suregistruotas, ims skleisti įdomūs apibendrinimai“, – teigė dr. D. Vasiliūnienė. Ji savo paskaitą gausiai iliustravo Griškabūdžio, Gelgaudiškio, Balbieriškio, Simno, Vištyčio, Ūdrijos, Paėžerėlio, Kudirkos Naumiesčio, Nemunaičio, kitų Lietuvos bažnyčių liturginių indų, sukurtų XIV–XX a. pr. Rytų bei Vakarų Europoje (ir Lietuvoje), pavyzdžiais.

Liturginiai indai turėję būti patogūs naudoti, patvarūs, puošnūs, todėl auksakalių buvo gaminami iš tauriųjų metalų: dažniausiai iš sidabro, žalvario, bronzos, rečiau – iš aukso, prireikus – iš pigesnių metalų, pavyzdžiui, vario.

Didžiulės istorinės bei meninės vertės yra dvi Vilniaus katedros lobyno šv. Mišių taures: XV a. gotikinė su gravuotais šventųjų atvaizdais bei XVI a. renesansinė, puošta angelų, šventųjų, apaštalų bei evangelistų – Gerosios Naujienos skelbėjų – reljefiniais piešiniais.

Lietuvoje gana daug išlikę XVII a. – baroko epochos – šv. Mišių taurių bei komuninių. Dažniausias jų puošybos motyvas yra sparnuotų angelų – Dievo tarpininkų, simbolizuojančių dieviškąją sferą, – galvutės. Vištyčio bei kitų Lietuvos šventovių šv. Mišių taures, komunišės iliustruoja, jog nuo XIX a. vidurio įsivyrąja eucharistinių augalų – kviečių varpų bei vynuogienų, – taip pat Šventosios Šeimos, Kristaus kančios motyvai.

Unikalūs liturginiai indai yra XVI a. archaiškų formų Paluobių (Šakių r.) šv. Mišių taurė; gausiai puošta XVI a. Vilniaus katedros lobyno monstrancija su aukšta, bokštus primenančia glo-rija (viršutine dalimi) bei Kristaus, Švč.

M. Marijos, šventųjų figūrėlėmis; XVII a. Kražių jėzuitų bažnyčios (dabar Kau-
no katedros) monstrancija su spindu-
lingosios saulės glorijs. „Saulė sim-
bolizuoja Naujojo Testamento švie-
są, Katalikų Bažnyčios triumfą, išga-
nyimą. Po saule esanti Švč. Marijos
figūrėlė atskleidžia šios moters reikš-
mę išganymo istorijoje“, – aiškino me-
notyrininkė.

XIX a. vid. – pab. menksta liturginių in-
dų meniškumas, nes jie gaminami ma-
siškai, pagal štampuotus ruošinius.

-jkk-

Keliais žodžiais

Klaipėda. Rugsėjo 8 d. Šv. Kazimiero
parapijos Marijos Jūrų Žvaigždės le-
gionas Švč. Mergelės Marijos Gimi-
mo iškilmę pasitiko maldos budėjimu.
Dar nepraėjo nė metai nuo Marijos
legiono atsiradimo šioje parapijoje,
o jo gretose – jau beveik du šimtai
narių. Šią iškilmės dieną daugelis jų
susirinko bendrai maldai. Švenčiau-
siojo Sakramento artumoje adoruo-
jant, apmąstant rožinio slėpinius lie-
josi padėkos ir prašymo maldos. Iš-
kilmės kulminacija – šv. Mišių auka
už Marijos legiono gyvus bei mirusius
narius. Eucharistinei liturgijai vado-
vavo parapijos Marijos legiono dva-
sios vadovas tėvas Juozapas Adol-
fas Pudžemys OFM. Per pamokslą,
remdamasis gyvais pavyzdžiais, tė-
vas Juozapas kvietė visus būti Mari-
jos mylėtojais.

-kss-

Balninkai. Rugsėjo 12 d. 48 Balnin-
kų, Lyduokių ir Žemaitkiemio tikintie-
ji, lydimi klebono R. Laniausko, kelia-
vo kartu į Šiluvos atlaidus. Po šv. Mi-
šių Šiluvoje maldininkai aplankė Ty-
tuvėnus, prasukę pro Kelmę sustojo
Palendrių šv. Benedikto vienuolyne.
Čia vienas iš brolių vienuolių papa-
sakojo vienuolyno istoriją, piligrimai
apžiūrėjo bažnyčią ir vienuolyną. Ke-
lionės pabaigoje gėrėtasi Kryžių kal-
no vakariniais vaizdais. Šią pirmą
bendrą trijų parapijų kelionę organi-
zavo šių parapijų klebonas kun. R. La-
niauskas.

-rp-

produkcija. Bažnyčia ilgai negalėjo naudotis žiniasklaida ir dabar turi to
mokyti.

Vyskupas Jerzy Mazuras: Dar viena bendra problema yra migracija. Gir-
dėjome, kad iš Lietuvos išvyko beveik pusė milijono, iš Lenkijos – milio-
nas du šimtai tūkstančių žmonių. Per mūsų susitikimus dalijamės, svars-
tome, kaip padėti tiems žmonėms, kurie, ieškodami darbo, atsidūrė Vaka-
rų Europos šalyse. Neturime parengto recepto. Galėtume sakyti – pasiūs-
kime kunigų, tegu ten dirba. Tačiau atrodo, kad reikia kažko daugiau.
Todėl turime pasvarstyti apie sielovadinio darbo metodus. Tai nėra pa-
prasta ir lengva. Reikia bendradarbiauti su tų šalių – Vokietijos, Anglijos
ar Airijos – vyskupais, kad jie sudarytų sąlygas imigrantų sielovadai. Juk
niekas nesiims, pavyzdžiui, Anglijoje statyti naujos bažnyčios lenkams.
Popiežius Benediktas XVI, lankydamasis Lenkijoje, paragino kunigus rū-
pintis užsienyje gyvenančių tautiečių sielovada.

O dėl praeities, tai manau, kad reikia praeitį panardinti Dievo gailestingu-
me ir su viltimi žvelgti į ateitį ieškant naujų bendradarbiavimo ir dialogo
būdų.

Vyskupas Antoni Pacyfikas Dydydzius: Labai žavimės Bažnyčia Lietuvo-
je, kuri per tuos 16 metų nepaprastai atsinaujino. Daro išpūdį jūsų dina-
mika, pasauliečių įsitraukimas. Tai labai svarbu. Gal netrukus mums rei-
kės daugiau klausytis, negu kalbėti...

Vyskupas Jerzy Mazuras: Ne tik Lenkijos Bažnyčia gali kažką duoti. Elko
vyskupijoje yra lietuvių tautybės tikinčiųjų. Jiems patarnauti atvyksta ku-
nigai iš Lietuvos.

„Bažnyčios žinios“: Mūsų kraštuose yra gražių papročių ir pamaldumo
tradicijų, kurių nebeliko kai kuriose Vakarų Europos šalyse.

Vyskupas Antoni Pacyfikas Dydydzius: Lenkijoje, Lietuvoje, taip pat Baltu-
rusijoje mus vienija tai, kad turime bendras liturgines tradicijas: tai Kūčių
šventimas, atlaidų šventės, velykinių valgių laiminimas, procesijos, kitos
liaudiškojo pamaldumo apraiškos, giesmės – juk dažnai Dievo Motinai
giedame tomis pačiomis melodijomis. Žinoma, šį pamaldumą reikia teolo-
giškai pagilinti, būtina, kad jo forma atitiktų turinį. Jūsų ir mūsų liturginis
turtingumas yra didelė vertybė, kurią reikėtų saugoti.

Vyskupas Jerzy Mazuras: Popiežius Jonas Paulius II apaštališkajame pa-
raginime *Ecclesia in Europa* ragina įsisąmoninti savo šaknis, paveldą, tra-
dicijas. Dažnai žmonės tik paviršutiniškai kažką nusižiūri svetur, o nepa-
žįsta savo tradicijų ir šaknų. Bažnyčia turi eiti ta kryptimi – siekti savo
šaknų, stengtis jas pažinti, o ne keisti, neturėdama pasiūlyti nieko geres-
nio. Šiuo požiūriu padėtis Lietuvoje yra sudėtingesnė: ilgai užsitęsęs tota-
litarizmas naikino tas tradicijas. Mus taip pat vienija piligriminės kelio-
nės iš Suvalkų, Balstogės ar Olštyno. Maldingose kelionėse dalyvauja ir
lenkai, ir lietuviai. Lietuviai labai gražiai priima piligrimus. Už šį svetin-
gą priėmimą noriu visiems padėkoti.

-kasp, kl-

SVARBIAUSIAS PAŠAUKIMAS

28 eilinis sekmadienis (B)
Mk 10, 17–30

Šiandien Evangelija pasakoja apie žmogų, kuris prašė Jėzų nurodyti kelią į amžinąjį gyvenimą. Ar gali žmogui būti dar svarbesnis klausimas? Jėzus į tai atsakė primindamas Dievo įsakymus: „<...> nežudyk, nesvetimauk, nevok, neteisingai neliudyk, neapgaukinėk, gerbk savo tėvą ir motiną“. Klausėjo šis atsakymas netenkino, – jis įsakymus žinojo ir jų laikėsi nuo pat jaunystės. Tuomet Jėzus, meiliai į jį pažvelgęs, pasakė: „Vieno dalyko tau trūksta: eik parduok visa, ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek paskui mane“. Toks buvo Viešpaties patarimas. Žmogus, išgirdęs Kristaus žodžius, „apniuko ir nusiminęs pasitraukė, nes turėjo daug turto“. Mes nežinome, koks buvo tolesnis šio žmogaus likimas, bet tikime, kad vykdydamas Dievo įsakymus jis pasiekė amžinąjį gyvenimą.

Taigi yra du keliai – įsakymų ir patarimų. Bažnyčios istorija rodo, kad krikščionys į savo gyvenimo tikslą ėjo dviem keliais. Vieni kūrė šeimas, gimdė vaikus, statė būstus, dirbo įvairius darbus. Kiti pasuko patarimų keliu – atsakė šeimos, davė neturto, klusnumo įžadus. Tai buvo laikoma tobulesniu gyvenimo būdu. Nuo pat pirmųjų amžių daug žmonių rinkosi atsiskyrėlių kelią. Vėliau atsirado vienuolynai, kuriuose būrėsi žmonės, siekdami dvasinio gyvenimo pilnatvės.

Ilgą laiką vienuoliškasis gyvenimo būdas buvo laikomas aukštesne gyvenimo pakopa. Tačiau šis požiūris ėmė keistis po Vatikano II Susirinkimo. Dogminės konstitucijos apie Bažnyčią V skyriuje kalbama apie *visuotinį* pašaukimą į šventumą. Visi Bažnyčios vaikai, kad ir kokiam luomui priklausytų, – dvasininkai, vienuoliai ar pasauliečiai – visi kviečiami siekti šventumo, kurio užuomazgas gavo Krikšto sakramentu. Šiame dokumente skaitome šiuos reikšmingus žodžius: „Dieviškasis visokio tobulumo Mokytojas ir pavyzdys, Viešpats Jėzus, pats būdamas gyvenimo šventumo autorius ir išbulintojas, tą šventumą paskelbė visiems ir kiekvienam savo mokiniiui, kad ir kokia būtų jų padėtis: „Būkite tokie tobuli, kaip jūsų dangiškas Tėvas yra tobulas“ (Mt 5, 48). Visiems jis pasiuntė Šventąją Dvasią, kuri juos iš vidaus skatina mylėti Dievą visa širdimi, visa siela, visu protu ir visomis jėgomis, o vienas kitą mylėti taip, kaip Kristus juos mylėjo“ (LG 40).

Šiuo dokumentu Bažnyčia nenori menkinti vienuolių reikšmės ir šio pašaukimo grožio, tik norima išryškinti *visuotinį* visų krikščionių pašaukimą į šventumą ir pagrindinį visų tikslą – išskleisti savyje per krikštą gautą Dievo įvaikystės malonę.

Pasakojama, kad karalius Liudvikas IX labai mėgo savo karališkų rūmų koplyčią. Kartą, paklaustas, kodėl šią koplyčią vertina labiau negu Reimso katedrą, Liudvikas atsakė: „Katedroje buvau pateptas karaliumi, o koplyčioje – pakrikštytas ir tapau Dievo vaiku“. Tais žodžiais jis išreiškė tai, ką širdyje nešiojo: per krikštą gauta pašvenčiamoji malonė jam svarbiau negu karaliaus karūna. Iš tiesų, lyginant įvairius luomus ir pašaukimus – kunigystę, vienuolišką gyvenimą ar bet kurią pasaulietišką tarnybą, negalima pasakyti, kuris iš tų luomų ar tarnybų aukštesnis. Didysis Dievo pašaukimas – išsaugoti per krikštą gautą Dievo įvaikystės malonę. Ar ne per mažai vertiname savo krikšto valandą? Turime vis labiau susimąstyti apie tai, kas įvyko krikšto valandą.

Kai kuriuos žmones Viešpats kviečia eiti patarimų keliu. Ir šiandien girdėjome Viešpaties kvietimą: „Eik parduok visa, ką turi, išdalyk vargšams, tai turėsi lobį danguje. Tuomet ateik ir sek mane“. Šis Viešpaties kvietimas – ypatinga malonė, bet ir šiame kelyje šventumas yra svarbiausias įpareigojimas. Atsikratyti turto – dar ne šventumas. Šventumas – tai savo valią suvienyti su Dievo valia, tai įsitvirtinti dieviškoje prigimtyje, kurios dalininkais tapome.

Mieli tikintieji, jūs ne kartą su Evangelijoje aprašytu žmogumi pamąstote: „Ką turiu daryti, kad laimėčiau amžinąjį gyvenimą?“ Tai svarbus klausimas, pats svarbiausias žmogui. Šiandien Bažnyčia, remdamasi Kristaus įgaliojimais ir Evangelijos žodžiais, nurodo jums geriausią kelią. Tik neišklyskite iš šio kelio. Krikštas, Sutvirtinimas, Švenčiausias Sakramentas... Tai jūsų kelio ženklai, kuriais privalote vadovautis. Pasimokykime iš vairuotojų: dažniausia jų avarijų priežastis – eismo taisyklių, kelio ženklų nepaisymas. Kristus mums paliko kelio į šventumą ženklus. Tai sakramentai. Bažnyčia juos apibrėžia kaip Kristaus įsteigtus *malonę teikiančius* ženklus. Krikščionio gyvenimą galima apibrėžti kaip pastangas, naudojantis Dievo paliktais malonės šaltiniais, pasiekti savo laimę. Pats svarbiausias malonių šaltinis – Šventoji Eucharistija. Tai visų Dievo malonių versmė, nes joje priimame patį Dievą.

Klausydamiesi šių tiek kartų girdėtų žodžių tikriausiai pamąstote: tai kalbama apie kunigus, vienuolius. Tesiekia jie šventumo, kaip ir pridera, man gi užtenka, kad gyvenu kaip visi žmonės: neplėšikauju, negirtauju, savo šeimai ištikimas. Nenoriu išsiskirti iš kitų, savo gyvenimu esu patenkintas. Aš nesiveržiu į altorių garbę. Bet ar tikrai neturi jokių ambicijų, ar manai, kad esi pašauktas tik tam, kad valgytum ir miegotum? Nejaugi nejausti jokio nerimo dėl beprasmiškai leidžiamo laiko? Leisk tave paklausti, kodėl esi paniuręs, kodėl neramiai miegi, kodėl ieškai pramogų, kurios nedžiugina. Šv. Rašte skaitome: „Laimingas žmogus, kuris nenusikalsta lūpomis, kuriam nereikia jausti širdgėlos dėl nuodėmių. Laimingas žmogus, kurio sąžinė nesmerkia, kuris nėra praradęs vilties“ (*Sir* 14, 1–2). Šv. Auksaburnis, komentuodamas šiuos žodžius sako, kad čia kalbama ne apie pomirtinį gyvenimą, bet apie šį, laikinąjį. Kristus neatima žemiško džiaugsmo. Jėzus yra pasakęs: „Aš atėjau, kad žmonės turėtų gyvenimą, kad apsiečiau jo turėtų“ (*Jn* 10, 10). Pavartę šventųjų istorijas, galime įsitikinti, kad daugelis iš jų mėgino eiti „plačiuoju keliu“, kol suprato, kad yra tik vienas kelias, teikiantis ramybę žemėje ir laimę amžinybėje – būti susivienijus su savo Viešpačiu.

VERTYBIŲ PERKAINOJIMAS

29 eilinis sekmadienis (B)

Mk 10, 35–41

Norint geriau suprasti šio sekmadienio Evangeliją, reikia grįžti prie ankstesnių eilučių: „Vėl susišaukęs Dvylika, (Jėzus) ėmė jiems sakyti, kas jo laukia: „Štai keliaujame į Jeruzalę, ir Žmogaus Sūnus bus išduotas aukštesiems kunigams ir Rašto aiškintojams; jie pasmerks jį mirti ir atiduos pagonims, o tie išjuoks jį, apspjaudys, nuplaks ir nužudys, bet po trijų dienų jis prisikels“ (*Mk* 10, 32–34). Apaštalai vėl nesuprato Jėzaus žodžių apie kančią ir svajoja apie žemišką karalystę. Iš Jėzaus išgirdę, kad jis keliauja į Jeruzalę, šventąjį miestą, jie manė, kad dabar Jėzus pasirodys, kas esąs ir pradės savo tautą rengti išsivadavimo žygiui. Mylimieji Jėzaus mokiniai Jokūbas ir Jonas jau rūpinasi aukštomis tarnybomis: „Duok mums sėdėti vienam tavo šlovės dešinėje, kitam – kairėje!“. Bet Jėzaus atsakymas visai nelauktas: „Patys nežinote, ko prašote“. Kiti apaštalai, išgirdę Jono ir Jokūbo prašymą, pasipiktino; gal todėl, kad ir jie patys svajojo apie garbingas vietas. Jėzus parodo absoliučiai naują valdžios vertinimą: „Kas norėtų tapti didžiausias iš jūsų, tebus jūsų tarnas, ir kas panorėtų būti pirmas tarp jūsų, tebus visų vergas“. Tai visai naujas, negirdėtas požiūris, kurį suprasti įmanoma tik bendrame Kristaus Evangelijos fone.

Popiežius Benediktas XVI savo pirmąją encikliką pavadino „Deus caritas est“ (Dievas yra meilė). Šie šv. Jono žodžiai yra tarsi raktas norintiems suprasti krikščionybės slėpinius. Be šio pamatinio požiūrio daug dalykų krikščionybėje neįmanoma nei svarstyti, nei suprasti.

Jėzus išmokė mus kalbėti „Tėve mūsų“ malda. Šioje maldoje kreipiamės ne „Tėve mano“, bet „Tėve mūsų“. Įvardis „mūsų“ reiškia tai, kas bendra daugeliui. „Pakrikštytieji negali melstis „mūsų Tėvui“, neprimindami jam visų žmonių, už kuriuos jis yra atidavęs savo mylimąjį Sūnų. Dievo meilė neturi ribų, tokia pat turi būti mūsų malda“ (*KBK* 2793). Kristus, išmokęs mus „Tėve mūsų“, reikalauja, kad visi būtume vienas kitam broliai. Vienas Tėvas reiškia vieną šeimą, ir mes visi esame tos šeimos nariai. Tik priėmę šį esminį Dievo ir žmogaus santykį, galime suprasti Kristaus reikalavimą mylėti artimą ir iš to kylančias išvadas. Tik atsirėmę į Dievo įsūnytės tiesą, priimsime ir mokymą apie žmonių santykius: „Jūs esate girdėję, jog buvo pasakyta: *Mylėk savo artimą* ir nekęsk priešą. O aš jums sakau: mylėkite savo priešus ir melskitės už persekiotojus, kad būtumėte savo dangiškojo Tėvo vaikai; jis juk leidžia savo saulei tekėti blogiesiems ir geriesiems, siunčia lietu ant teisiųjų ir neteisiųjų“ (*Mt* 5, 43–45).

Savo požiūrį į valdžią Jėzus labai raiškiai parodė Paskutinės vakarienės kambaryje. Nuplovęs mokiniams kojas, jis pats paaiškino šio veiksmo prasmę: „Ar suprantate, ką jums padariau? Jūs vadinate mane ‘Mokytoju’ ir ‘Viešpačiu’ ir gerai sakote, nes aš toks ir esu. Jei tad aš – Viešpats ir Mokytojas – numazgojau jums kojas, tai ir jūs turite vieni kitiems kojas mazgoti. Aš jums daviau pavyzdį, kad ir jūs darytumėte, kaip aš jums dariau“ (*Jn* 13,12–15).

Klausant Jėzaus žodžių, kyla klausimas, ką reiškia tarnavimas? Ar ir mes turime vienas kitam kojas mazgoti? Ragindamas savo mokinius vienas kitam tarnauti, Jėzus priduria: „Juk ir Žmogaus Sūnus atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir savo gyvybę atiduoti kaip išpirkos už daugelį“. Šiuose Jėzaus labai reikšminguose žodžiuose

nesunku įžvelgti pranašo Izaijo mintį apie teisųj tarną, kuris „save atidavė mirčiai ir buvo priskirtas prie nusidėjėlių. Jis prisirišė daugelio nuodėmė ir užsistojo už nusidėjėlius“ (Iz 53, 12).

Senojo Testamento pranašystės rodo, kad Jėzaus mirtis už nusidėjėlius iš anksto Dievo numatyta. Jis įsikūnijo ir mirė vykdydamas Dievo valią. Pasak Laiško žydams: „Ateidamas į pasaulį jis (Dievo Sūnus) byloja: „Aukų ir atnašų tu nebenori, bet paruošei man kūną. Tau nepatiko deginamosios atnašos ir aukos už nuodėmes. Tuomet aš tariu: „Štai ateinu, kaip knygos rietime apie mane parašyta, vykdyti tavo, o Dieve, valios!“. Štai Jėzaus tarnyba: vykdyti Dievo valią. „Mano maistas – vykdyti valią to, kuris mane siuntė, ir baigti jo darbą“ (Jn 4, 34).

Ko mus moko šio sekmadienio Evangelija? Tiesiogiai ši Evangelija liečia Bažnyčios vadovus. Jie privalo neužmiršti, kad jų pareigos yra tarnavimas. Paskutinis Bažnyčios susirinkimas primena: „Visi (Bažnyčios) nariai turi supanašėti su Kristumi, kol juose įsispaus Kristaus pavidalas“ (LG 7). „Vyskupas telaiko sau prieš akis pavyzdžiu gerąjį Ganytoją, kuris atėjo ne kad jam tarnautų, bet pats tarnauti ir paaukoti už avis savo gyvybės“ (LG 27).

Kuo aukštesnės pareigos, tuo aktualesni Kristaus žodžiai: „Jei kas trokšta būti pirmas, tebūnie paskutinis ir visų tarnas!“ Bažnyčios dokumente apie vyskupų pareigas skaitome: „Vykdydami tėvo ir ganytojo uždavinį, vyskupai savo aplinkoje tebūna kaip tarnai ir geri ganytojai, pažįstantys savo avis ir meilės dvasia pasižymintys tėvai, kurių iš Dievo kylančiam autoritetui visi dėkinga dvasia pasiduoda“ (ChD 16).

To paties Susirinkimo dokumentuose nurodomas ir kunigų tarnaujamas pobūdis. Dogminėje konstitucijoje apie Bažnyčią skaitome: „Kunigai, kaip rūpestingi vyskupų luomo bendradarbiai, padėjėjai ir įrankiai, yra pašaukti tarnauti Dievo tautai“ (LG 28).

Vatikano II Susirinkimas ypatingą dėmesį skiria ir pasauliečiams, primindamas, kad „<...> visi pasauliečiai turi garbingą pareigą darbuotis, idant išganymo planas vis labiau pasiektų visus visų laikų ir visos žemės žmones. Todėl jiems turi būti atviras kelias pagal išgales ir laiko reikalavimus patiems veikliai prisidėti prie Bažnyčios išganomojo darbo“ (LG 33). Šiandien Bažnyčia turi priekaištų tiems pasauliečiams, kurie visiškai nusišalina nuo Bažnyčios reikalų. Antai dabartinis popiežius, būdamas Vokietijoje, padarė pastabų savo gimtosios žemės krikščionims dėl jų abejingumo Bažnyčiai. Ar ne tą patį turėtų pasakyti Bažnyčios galva mūsų krašto katalikams? Ar mūsų šalies moralinis nuosmukis nėra mūsų abejingumo amžinosioms vertybėms padarinys? Prisiminkime šiandien savo krikštą ir pamąstykite, ko Dievas laukia iš savo vaikų.

Parengė V. S.

Popiežius Benediktas XVI Bavarijoje

(KAP, KAI) Rugsėjo 9–14 d. popiežius lankėsi gimtojoje Bavarijoje. Tai buvo ketvirtoji Šventojo Tėvo apaštališkoji kelionė. Šešias dienas trukusio vizito tema – „Kas tiki, niekuomet nėra vienišas“. Kelionė į gimtinę nestokojo jausminių išgyvenimų, tačiau Šventasis Tėvas taip pat aiškiai paskelbė tikėjimo žinią, suteikė naujų impulsų Bažnyčiai. Benediktas XVI atvyko į Bavariją ne tik aplankyti reikšmingų savo gyvenimo vietų, susitikti su bičiuliais bei bendraminčiais – penkio-likoje šios apaštališkosios kelionės kalbų jis aiškiai akcentavo kartinę savo pontifikato temą: Dievo nevalia nušalinti į viešojo gyvenimo užribį.

Miunchene

Rugsėjo 9 d. atvykęs į Miuncheno oro uostą Benediktas XVI sakė: „Su jauduliu širdyje atvykstu į Bavarijos žemę, pirmąkart po mano išrinkimo į Šv. Petro Sostą“. Popiežius išreiškė troškimą, kad visi jo tautiečiai Bavarijoje ir visoje Vokietijoje drauge aktyviai prisidėtų perteikiant krikščioniškojo tikėjimo vertybes būsimosioms kartoms. Priėmimo ceremonijos metu buvo sugroti Vatikano, Vokietijos ir Bavarijos himnai. Sveikinimo kalba į popiežių kreipėsi Vokietijos prezidentas Horstas Köhleris. Oro uoste Šventąjį Tėvą pasitiko Vokietijos valstybės ir Bažnyčios vadovai, taip pat su jo gyvenimu susijusių parapijų atstovai.

Miuncheno centre, Marijos aikštėje prie Marijos kolonos, Benediktą XVI sveikino Bavarijos premjeras Edmundas Stoiberis, tvirtinęs, jog „krikščioniškosios Bavarijos šaknys tebėra galingos ir pilnos jėgų“. Miuncheno arkivyskupas kardinolas Friedrichas Wetteris priminė, kad šioje vietoje dabartinis popiežius jau du kartus kreipėsi į miuncheniečius: 1977 m. po vyskupo šventimų ir 1982 m. išvykdamas į Romą eiti Tikėjimo mokymo kongregacijos prefekto pareigų. Popiežius pastebimai susijaudinęs klausėsi sveikinimo žodžių. Priminęs legendinį pasakojimą apie šv. Korbiniano prisijaukintą mešką, jis sakė, kad tas įvaizdis jam nuolat teikia jėgų džiugiai ir su pasitikėjimu vykdyti savo tarnystę. Po to Benediktas XVI sukalbėjo maldą visą gyvenimą tarnavusiai Dievo Motinai – Bavarijos globėjai.

Po to Wittelsbachų dinastijos rezidencijoje Benediktas XVI susitiko su iškiliais politikais. Vokietijos prezidentas Horstas Köhleris ragino Šventąjį Tėvą siekti pažangos ekumenizmo srityje. Kanclerė Angela Merkel žadėjo popiežiui, kad Vokietijai pirmininkaujant Europos Sąjungoje ji įtrauks temą dėl krikščioniškųjų vertybių įrašymo į ES sutartį. Ji irgi kalbėjo apie ekumeninio dialogo reikalingumą. Popiežius taip pat bendravo su Bavarijos premjero Edmundo Stoiberio šeima. Sveičiui koncertavo bavarų folklorinis ansamblis ir bavarų kalnų šauliai.

Šventasis Tėvas išėjo į Miuncheno arkivyskupų rūmų balkoną paklausti jaunimo pučiamųjų orkestro koncerto. Jis sakė: „Būdamas Miuncheno arkivyskupu, *Oktoberfest* šventės pradžioje laimindavau jos dalyvius. Džiaugiuosi, kad šiandien esu senojoje savo darbo vietoje”.

Pagrindinis popiežiaus apsilankymo Miunchene akcentas buvo rugsėjo 10 d. Mišios *Neue Messe* parodų teritorijoje. Mišiose dalyvavo apie 250 tūkst. tikinčiųjų. Savo homilijoje Šventasis Tėvas ragino atnaujinti tikėjimą. Benediktas XVI įvertino Vokietijos Bažnyčiai būdingą socialinį angažavimąsi, tačiau kritikavo tai, kad socialinė mąstysena vyruoja evangelizacijos nuostatos atžvilgiu. Šventojo Tėvo teigimu, socialinių problemų sprendimas negali nustumti į antrą planą evangelizacijos. Popiežius taip pat atkreipė dėmesį į šiandienos žmonių dvasinę kurtumą. Po Mišių susirinkusieji drauge su popiežiumi kalbėjo Viešpaties angelo maldą. Benediktas XVI dar kartą priminė, kad Dievui dera skirti pagrindinę vietą, ir nurodė geriausią tokios nuostatos pavyzdį – Mariją.

Miuncheno Švč. M. Marijos katedroje (*Frauenkirche*) vyko Vakarinės liturgija (Mišparai), ten dalyvavo pirmajai Komunijai besirengiantys vaikai, jų tėvai bei auklėtojai. Homilijoje popiežius įtikinamai kalbėjo, kad norint būti laimingam reikia gyventi su Dievu, kuris „nėra toli nuo mūsų”, bet Jėzuje tapo vienu iš mūsų ir lieka su mumis.

Altöttinge

Rugsėjo 11-ąją, trečią kelionės dieną, Benediktas XVI praleido Bavarijos širdyje – Altöttingo Marijos šventovėje. Vakare jis aplankė gimtąjį miestelį Marktl am Inn, po to nuvyko į Regensburgą. Lankydamasis Altöttinge, kur atvažiudavo dar būdamas vaikas, Benediktas XVI paaukėjo Dievo Motinai savo kardinoliškąjį žiedą. Jis bus įmontuotas į vieną iš brangakme-

niais inkrustuotų Juodosios Madonos apdarų.

Atvykęs į Altöttingą Benediktas XVI pirmiausiai nuėjo į Malonių koplyčią, kur tyloje meldėsi prie Juodosios Madonos. Altöttinge Benedikto XVI aukotose Mišiose dalyvavo daugiau kaip 60 tūkst. piligrimų. Šventasis Tėvas savo homilijoje apmąstė evangelinį Kanos stebuklą. Popiežius sakė, kad ten, kur garbinamas Dievas, žmogus niekuomet nebus mažas, priešingai – bus didis. Benediktas XVI aiškino, kad iš Marijos privalome mokytis nuolankumo, didžiadvasiškumo ir pasitikėjimo Dievu.

Po Mišių popiežius pernešė Švč. Sakramentą į Adoracijos koplyčią Šv. Pilypo ir Jokūbo bažnyčioje. Po to jis nuėjo į Šv. Magdalenos kapucinų vienuolyną, pakeliui sveikindamasis su tikinčiais, trumpai pasikalbėdamas su vaikais. Popiežius meldėsi prie 1934 m. kanonizuoto šventojo Konrado relikvijų. Jis pats būdamas septynerių metų drauge su šeima Altöttinge dalyvavo kanonizacijos iškilmėse. Po to Šventasis Tėvas Šv. Onos bazilikoje drauge su vienuolijų ir kunigų seminarijų atstovais šventė Vakarinę. Savo homilijoje popiežius išpėjo vengti aklo aktyvizmo ir ragino likti ištikimiems pašaukimui. Tarp svarbiausių dalykų dvasiniam pašaukimui Benediktas XVI minėjo Valandų liturgiją, Mišias ir Eucharistijos adoraciją.

Iš Altöttingo popiežius automobiliu nuvyko į gimtąjį Marktl am Inn miestelį, turintį apie 3 tūkst. gyventojų. Šv. Osvaldo bažnyčioje, kur buvo pakrikštytas, popiežius valandėlę maldėsi prie krikštyklos drauge su savo broliu kun. Georgu Ratzingeriu. Beje, savo autobiografijoje J. Ratzingeris su dėkingumu pabrėžia, kad buvo pakrikštytas Didįjį šeštadienį ir „paženklintas Velykų slėpiniu”. Šventasis Tėvas taip pat sustojo prie rugsėjo 8 d. priešais jo gimtąjį namą pastatytos rašto ritinio formos vadinamosios Benedikto kolonos.

Regensburge

Ketvirtąją kelionės dieną Benediktas XVI praleido Regensburge: aukėjo Mišias *Islinger Feld* teritorijoje, susitiko su profesūra bei studentija universitete, taip pat dalyvavo ekuameninėse Vakarinės pamaldose.

Rugsėjo 12 d. prieš Mišias Benediktas XVI papamobiliu apvažiavo sektoriais suskirstytą *Islinger Feld* teritoriją, kurioje susirinko apie 260 tūkst. tikinčiųjų, tarp jų apie 15 tūkst. ministrantų. Prieš altorių stovėjo vyskupijos globėjo šv. Volfgango relikvijorius. Homilijoje Šventasis Tėvas klausė susirinkusių tikinčiųjų apie tikėjimo ir proto santykį ir drąsino netikėtai nuskambėjusiu teiginiu: „Tikėjimas yra paprastas”. Pasak popiežiaus, nuo Apšvietos laikų kai kurie mokslininkai stengiasi paaiškinti pasaulį taip, kad Dievas nebūtų reikalingas. Tačiau, anot Benedikto XVI, nei žmogaus, nei pasaulio, nei antgamtės neįmanoma „iššifruoti be Dievo”.

17 val. Regensburgo universitete, kuriame pats profesoriavo, popiežius skaitė paskaitą „Tikėjimas, protas ir universitetas”. Benediktas XVI priminė teologijos ir kitų mokslo sričių dialogo būtinybę. Jis ragino pozityviai pripažinti teologiją kaip mokslą. Benediktas XVI išpėjo, kad Vakarų civilizacijai jau nuo seno gresia pavojus paneigti proto principus, ir dėl to patirti didžiulę žalą. Šventasis Tėvas taip pat kalbėjo apie Dievo įvaizdį islame. Po paskaitos Didžiojoje auditorijoje susirinkę dalyviai, aidint Mozarto muzikai, išreiškė savo pasigėrėjimą ovacijomis. Beje, vėliau žiniasklaidos paskleistos iš Benedikto XVI paskaitos bendro konteksto ištrauktos mintys apie islamą sukėlė nervingą pasaulio musulmonų reakciją.

Regensburgo katedroje popiežius Benediktas XVI vadovavo Vakarinės šventimui, kuriame dalyvavo šešiolikos krikščioniškųjų Bavarijos Bažnyčių atstovai, taip pat žydų bendruomenės delegacija. Šventasis

Tėvas džiaugėsi, kad prie 1999 m. katalikų ir liuteronų pasirašytos Bendros deklaracijos dėl nuteisinimo prisidėjo ir metodistai. Popiežius nurodė, jog nuteisinimas yra pamatinė teologijos tema, tačiau beveik nepastebima tikinčiųjų gyvenime. Benediktas XVI sakė, kad svarbiausia ekumeninė užduotis yra rasti gyvąjį Dievą savo gyvenime. Evangelikų vyskupas Johanesas Friedrichas savo meditacijoje sakė, jog meilė sukuria erdvę „įvairovės vienybei“. Per pamaldas giedojo Regensburgo berniukų choras.

Rugsėjo 13 d. į popiežiaus programą įsiterpė „privati diena“. Prieš piet Benediktas XVI pašventino barokinėje Regensburgo šventovėje, vadina mojoje Senojoje koplyčioje (*Alte Kapelle*), jo vardu pavadintus vargonus. Trumpoje kalboje Benediktas XVI iškėlė bažnytinės muzikos reikšmę. Po to popiežius apsilankė savo brolio kun. Georgo Ratzingerio bute ir ten pietavo drauge su keliais jį lydėjusiais asmenimis. Tuo pat metu kiti popiežiaus palydovai valgė košerines vaises greta esančiuose Regensburgo žydu bendruomenės namuose.

Po pietų Šventasis Tėvas drauge su broliu nuvyko į Ziegetsdorfo kapus, kur aplankė savo tėvų ir sesers kapą, po to nuėjo į Šv. Juozapo bažnyčią. Profesoriaudamas Regensburgo universitete kun. J. Ratzingeris šioje bažnyčioje laikydavo ryto šv. Mišias.

Po to popiežius nuvyko į Pentlingo individualių namų rajoną. Čia praleido keletą valandų savo namuose Bergstrasse 6. Šiame dviaukščiame name prof. J. Ratzingeris gyveno su seserimi Marija nuo 1969 m. iki 1977 m., ten jis tebėra registruotas.

Freisinge

Rugsėjo 14 d. anksti ryte Benediktas XVI malūnsparniu iš Regensburgo nuskrido į Freisingą. Apie 50 tūkst. žmonių susirinko popiežiaus maršruto trasoje apie Freisingo Katedros kalną (*Domberg*). Susitikęs su Vokietijos katalikų solidarumo akcijos *Renovabis* darbuotojais popiežius palaimino kryžių, skirtą pastatyti Kryžių kalne Lietuvoje. Freisingo katedroje Benediktas XVI kalbėjo kunigams ir nuolatiniam diakonams nesilaikydamas iš anksto paruošto kalbos teksto. Pasak jo, pašaukimai priklauso ne tik nuo mūsų, nes kyla iš Dievo. Taigi nevalia remtis pašaukimų vadyba ir pasitikėti vien skaičiais. Privalome prašyti Dievą, kad duotų darbininkų naujai evangelizacijai. Benediktas XVI pabrėžė, jog kunigas niekuomet nėra vienas, nes visuomet yra šalia Kristaus, o Kristus – šalia jo. Freisingo katedroje popiežius susitiko su savo kurso kolegomis ir šnekučiavosi su senais pažįstamais.

Atsisveikinimo kalboje Miuncheno oro uoste Šventasis Tėvas pripažino, kad jam padarė didelį išpūdį tikinčiųjų entuziazmas ir religingumas. Anot jo, daugelis žmonių Bavarijoje angažuojasi liudydami tikėjimą šiandieniniame sekuliarizuotame pasaulyje. Šventąjį Tėvą Miuncheno oro uoste išlydėjo bavoriška muzika. Pakeliui į lėktuvą Benediktas XVI sustojo paklausti berniukų choro atliekamos giesmės, po to pozavo bendrai nuotraukai su choristais ir dirigentu. Ant lėktuvo trapo jis atsigręžė į susirinkusius oro uoste ir išklaušė dar vienos giesmės.

Šventąjį Tėvą į Romą skraidinęs lėktuvas praskrido virš Traunsteino, Tittmorigo ir Aschau am Inn miestelių, kur popiežius gyveno vaikystėje ir jaunystėje. Praskrisdamas virš tų vietovių Benediktas XVI pasiuntė telegramas sveikindamas ir laimindamas jų gyventojus.

BAŽNYČIOS ŽINIOS

Eina nuo 1996 sausio 15 dienos
du kartus per mėnesį

STEIGĖJAS

Lietuvos Vyskupų Konferencija
Šventaragio 4
Vilnius

LEIDĖJAS

Lietuvos Katalikų Bažnyčios
informacijos centras
Papilio 5, LT-44275 Kaunas

REDAKcinė KOMISIJA

Pirmininkas
arkivyskupas Sigitas Tamkevičius SJ
Nariai: vysk. Jonas Boruta SJ
vysk. Jonas Kauneckas
mons. Artūras Jagelavičius
kun. Leonas Povilas Zaremba SJ
kun. Lionginas Virbalas SJ
kun. Kęstutis Rugevičius
Vyskupijų atstovai:
kun. Arūnas Poniškaitis
kun. Domas Gatautas

VYR. REDAKTORIUS

Gediminas Žukas

REDAKTORIAI

Kastantas Lukėnas
Violeta Micevičiūtė
Asta Petraitytė

KORESPONDENTAI

Vita Filipova / Kazlų Rūda
Jūratė Kadusauskaitė / Marijampolė
kun. Žydrūnas Vabuolas / Vilnius
kun. Saulius Stumbra / Klaipėda
Laima Zimkienė / Šiauliai
Inesė Ratnikaitė / Šiauliai
kun. Gediminas Tamošiūnas / Kaišiadorys

ADRESAS

Papilio 5
LT-44275 Kaunas, Lietuva

TELEFONAI

Redakcija: 323 853
Platinimo tarnyba: 322 776
Faksas: 323 853
El. paštas: lkbic@lcn.lt

SPAUDŽIA

LC „Dakra“
Studentų 48a
LT-51367 Kaunas

TIRAŽAS 800 egz.

ISSN 1392-6098

© 2006, „Bažnyčios žinios“